

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3677

401.99-8
L-61

1913

2010

EB 2002

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

45

Գրաւոր Վարժութիւններ

Բ. ՏԱՐԻ

1913 թ.

491.99-8

L-61

Կ-4- m 29

491.99-8

Լ-61

Կ.

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

ԳՐԱԻՈՐ

Բ. ՏԱՐԻ

Պատկառ ու շարադրելու, լեզուական ձեւերու ու բառագիտութեան
ուղղագրական ու հնրականական գրաւոր կենդանի վարժարիւններ:

Կազմեցին

ՍՏԵՓԱՆ ԼԻՍԻՑԵԱՆ ~~ԱՅՏԱՐԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ~~

1. Գ Ի Ր Գ Ր Ե Լ Կ Ը Խ Ա Ղ Ա Յ

Ո՞վ է նստեր աղբարիկի գրասեղանին վրայ:
 Նստեր է ի՞նչ կ'ընէ:
 Անոր քաշած ծուռ ու մուռ գծերը կարդալ կարելի՞ է:
 Անիկա դեռ ի՞նչ լնել չը գիտէ:

2. Ե Ս Գ Ր Ե Լ Գ Ի Տ Ե Մ

Իսկ քու գրածդ կարդալ կարելի՞ է. ինչո՞ւ:
 Այս վարժութիւնները հիմա ինչո՞ւ կը գրես:
 Ինչքան ժամանակ է արդէն, որ գրել կը սորվիս:
 Որ մեծնաս ի՞նչ պիտի գրես:

3. Խ Օ Ս Ի Լ Ո Ւ Գ Ր Ե Լ

Մօտիկ եղողներուն մեր միտքը ինչպէ՞ս կը յայտնենք:
 Ուրիշ տեղ եղողներուն մեր միտքը յայտնելու համար
 ի՞նչ կ'ընենք:
 Ուրեմն խօսքը՝ խօսիլը ինչո՞ւ համար է:
 Իսկ գի՞րը՝ գրե՞լը ինչու համար է:

4. ՅԱԿՈՒԻ ՄՏՄՏՈՒՔԸ

— Ի՞նչ կը մտածաս, Յակոբ. — հարցուց ընկերը:
— Է՛, մտածելիք շատ: Ամենէն առաջին մտածմունքս՝
հայրս հիւանդ է, երկրորդ՝ մայրիկիս գործը դժուարացաւ:
Այնպէս որ կը խորհիմ՝ պէտք է տունը մնամ իրեն օգնելու:
Միւս կողմէն ալ կը մտածեմ՝ բայց դասերէս ետ պիտի մնամ:

5. ՅԱԿՈՒԻ ԳԼԵՈՒՆ ՄԷՋ ԵՂԱՄ ՄՏՔԵՐԸ

Գրէ՛ Յակոբին ցաւ պատնառող առաջին միտքը. քովը դիր անոր երկ-
րորդ մտածմունքը. քովը դի՛ր անոր երրորդ մտածմունքը. եւ վերջապէս գրէ՛
անոր գլխէն անցած չորրորդ միտքը:

6.

Դուն ի՞նչ խորհուրդ կու տաս Յակոբին. ինչպէ՞ս ընէ, որ
թէ դպրոցէն չը զրկուի և թէ մայրիկին օգնել կարողանայ:

7. ԱՌՏՈՒ

Լոյսը բացուեցաւ: (ԻճԷՐՐ) արթնցան իրենց բոյներուն մէջ:
(ԻճԷՐ) վեր բարձրացաւ տներուն ծխաններէն: Հեռուն (ԻճԷՐՐ)
դեռ թաղուած են մշուշի մէջ: Հիմա, հիմա (ԻճԷՐ) պիտի ծագի:

8.

Ինչէ՞ն իմացար, որ թռչուններն են արթնցողը:
Ի՞նչ էր պատճառը, որ մուխ կը բարձրանար ծխաններէն:
Մշուշին ուրիշ ի՞նչ կ'ըսենք:

9. «ԱՌՏՈՒ» ՅՕԴՈՒԱԾԻՆ ՄԷՋ

Ի՞նչ է ըսուած թռչուններու մասին:
Ի՞նչ է ըսուած լոյսի մասին:
Ի՞նչ միտք է յայտնուած մուխի մասին:
Ի՞նչ միտք է յայտնուած արևի մասին:
Ի՞նչ է ըսուած հեռուն եղած քաներուն մասին:
Բոլորը միասին քանի՞ միտք է յայտնուած առտուան մասին:

10. ԳԷՊԻ ՊԱՊՈՆՑ ԳԻՒՂԸ

Քոյր ու աղբարիկ կ'երթան ձեռք-ձեռքի: Կ'երթան պա-
պոնց տեսութեան: Ճամբան երկար է քիչ մը. արեւն ալ կ'այ-
րէ. բայց փսաս չունի, հիմա կը հասնին:

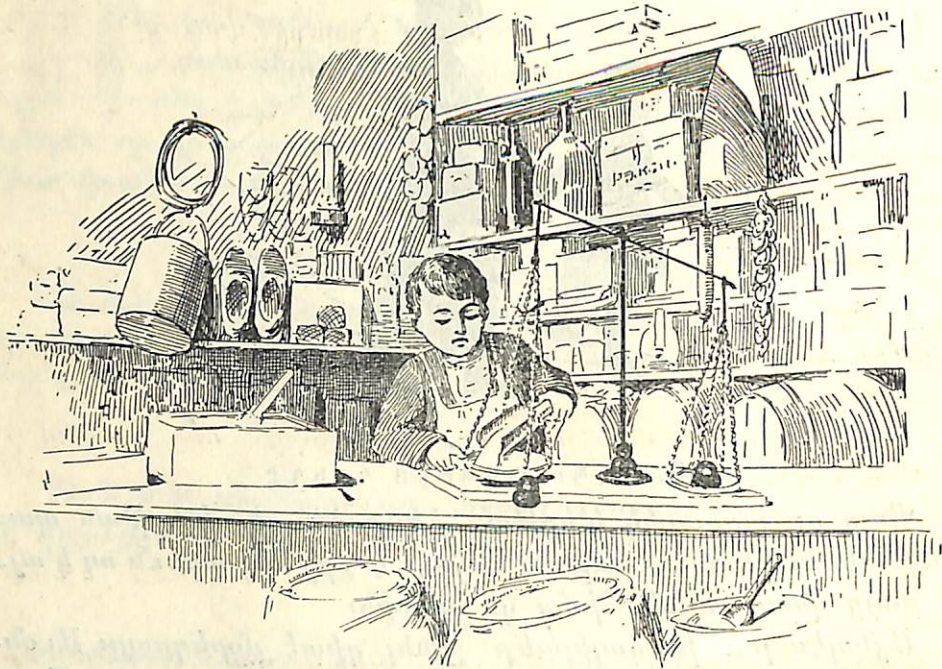
Այնպէս լաւ խաղալիքներ շինել գիտէ մօրեղբայր Աւօն.
Իսկ մամիկի մառանէն համեղ միրգերը անպակաս են միշտ:

11.

Գրէ՛ ինչ որ ըսուած է մօրեղբայր Աւօի մասին:
Գրէ՛ ինչ միտք որ յայտնուած է մամիկի մառանի համար:
Քոյր ու աղբարիկը ինչպէ՞ս կ'երթային:
Անոնք ո՞ւր կ'երթային:
Արեւի համար ի՞նչ է ըսուած:
Ճամբո՞ւ մասին ինչ միտք է յայտնուած:

12. ԻՆՁ ԿԸ ԿԱՐՄԵՍ

Հոն իրենց ժամանակը անոնք ուրախ անցուցին, թէ՞ տխուր:
Մօրեղբայր Աւօն փոքրիկի համար ի՞նչ խաղալիք շինեց:
Պառաւը ի՞նչ միրգ տուաւ իր թոռնիկներուն:
Թոռնիկները ե՞րբ վերադարձան տուն:
Համբէ՛ հիմա դուն՝ քանի՞ միտք յայտնեցիր անոնց մասին:

13. ՀօՐԸ ԱՋ ՅԵՒԸ

Երուանդի հայրը ի՞նչ գործ ունի:
 Իրիկունը տղան դպրոցէն ո՞ւր կ'ըջտապէ. ինչո՞ւ:
 Ի՞նչ մը կը կապէ վրան, ինչի՞ն ետեւը կ'անցնի, որո՞ւն
 փոխարէն:

Այ անկէ ետքը ո՞վ է, որ կը բերէ յաճախորդներուն ու-
 գած ապրանքը, ո՞վ է, որ կը կշռէ ու կը չափէ:

Կշռելէն ետքը ապրանքը ի՞նչ կ'ընէ:
 Հաշիւներն ալ ինքը կը տեսնէ, դրամ մը ով կը գանձէ:
 Ամենքը Երուանդի համար հօրը ի՞նչն է կ'ըսեն:

14. ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Դու՞ն ալ կ'օգնե՞ս քու ծնողներուդ, հօ՞րդ, թէ՞ մօրդ. տո՞ւնը, դո՞ւրսը, ե՞րբ,
 յաճա՞խ. պատմէ՞ ինչ որ կ'ընես և ինչպէս որ կ'ընես:

15. ԻՐԻԿՈՒՆ

Մուլթը (ի՞նչ եղաւ): Տներուն մէջ (ի՞նչ երբ) վառեցին: Ամեն
 մարդ օրուան աշխատանքը (ի՞նչ քրաւ): Տուն կ'ըջտապէ (ի՞նչ
 ընելու):

16.

Ո՞րն է առաջին միտքը այս նոր գրածիդ մէջ: Քանի՞ բա-
 ուով է ըսուած այդ միտքը:

Ո՞րն է երկրորդ միտքը: Այդ երկրորդ միտքը քանի՞ բա-
 ուով է ըսուած:

Ո՞րն է երրորդ միտքը: Երրորդ միտքը քանի՞ բաւով է
 արտայայտուած:

Ո՞րն է չորրորդ միտքը: Չորրորդ միտքը քանի՞ բաւով է
 արտայայտուած:

17. ՆԱԽԱԴԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Բառերով արտայայտուած ամեն մէկ միտք
 կ'ըսուի նախադասութիւն:

Այնպէս որ կտորի մը մէջ քանի միտք, քանի մտածմունք
 որ կայ, միեւնոյն է ըսենք՝ քանի նախադասութիւն կայ:

18. ՅՈԳՆԱԾ ԱՐԵՒԸ

Շատ է յոգներ աշնան արեւը: Արտերուն մէջ հասցուց
 (ի՞նչն ու ի՞նչը): Այգիներուն մէջ հասունցուց (ի՞նչն ու ի՞նչը):
 Սարերուն ու դաշտերուն վրայ աճեցուց (ի՞նչն ու ի՞նչը): Ամեն
 տեղ (ի՞նչ) սփռեց. (ուրիշ ի՞նչ) տուաւ ամենուն երկար-երկար
 օրերով:

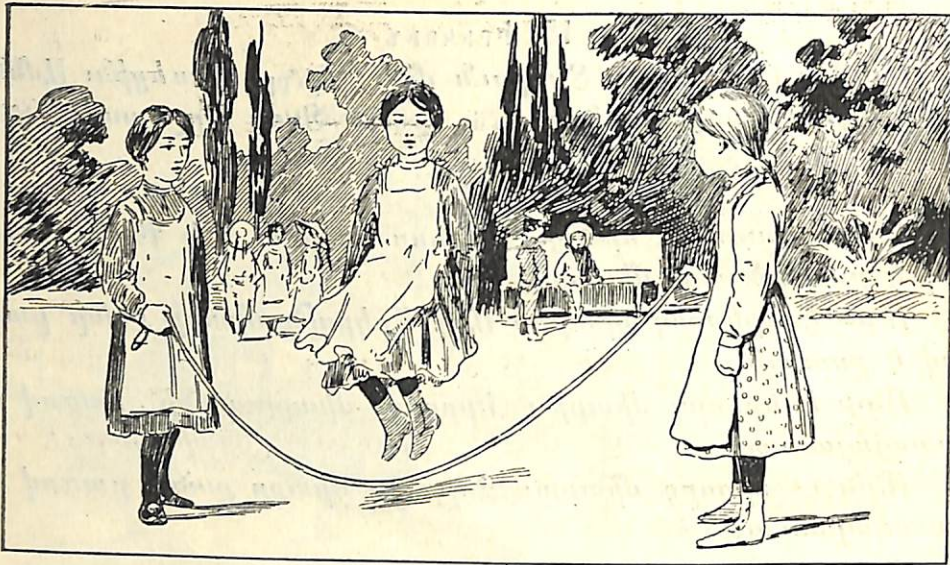
Հիմա աժգուններ է. ուշ կ'ելնէ իր անկողնէն ու շուտ
 կ'երթայ պառկելու: Շատ է յոգներ (ո՞վ):

19.

(Ա՛ն մատիտդ ու տետրակիդ վրայ փոքրիկ կեցած գծիկներով գատե՛
 իրարմէ վերի պատմութեան նախադասութիւնները:)

Համրէ՛ քանի՞ նախադասութիւն եղաւ ընդամենը:

Գրէ՛ ի՞նչ ըսել է նախադասութիւն:

20. ՊԱՐԱՆ ԿԵ ՅԱՏԿԵՆ

Դադարի զանգը տալուն պէս՝ ի՞նչ ըրին բոլոր աշակերտներն ու աշակերտուհիները:

Զապէլը իր երկու ընկերներուն հետ ինչո՞ւ քաշուեցաւ պարտէզին մէկ անկիւնը:

Որո՞նք են բռներ պարանին երկու ծայրերէն ու ի՞նչ կ'ընեն:

Իսկ Զապէլը: Ան ի՞նչ բանի համար հոգի կու տայ:

21. ԴԱՍ, ԴԱՍԱՐԱՆ, ԴԱՍԱՏՈՒ

Դադարի զանգը տալուն պէս՝ աշակերտները ո՞ւրտեղէն դուրս թափեցան:

Ինչո՞ւ համար այդ սենեակին դասարան կ'ըսենք:

Դասարան ու դասատու բառերը ո՞ր բառէն են շինուած:

22.

Նախադասութիւն մը գրէ, ուր դաս ու դասարան բառերը գործածուած ըլլան:

Նախադասութիւն մը գրէ, ուր դաս ու դասատու բառերը գործածուած ըլլան:

23. ՊԱՍՏԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Ե՞րբ մտար դպրոց, ո՞վ բերաւ քեզի, ինչպէ՞ս, որ՞ւն յամօնեց. ո՞ր մտեցար, ի՞նչ տեսար, ի՞նչը սիրեցիր, ինչը՞ ո՛չ. ո՞րը եղաւ առաջին դասդ. ի՞նչ կը մտածէիր. իրիկունը ինչպէ՞ս դարձար տուն, ի՞նչ կ'ըզգայիր:

Իսկ վերնագիրը դի՛ր «Դպրոց մտնելս»:

24. ՔՐՏՆԱԾ ԱՏԵՆԴ ԶՁԻՐ ՄԻ՛ ԽՄԵՐ

Ռուբէնը ի՞նչ էր ըրեր, որ այդպէս քրտներ էր: Իսկ հայրիկը ի՞նչ էր պատուիրեր Ռուբէնին: Ռուբէնը ինչո՞ւ աւանջ չը դրաւ հօրը պատուէրին: Ի՞նչ ըրաւ ու հետեւանքը ի՞նչ եղաւ:

Հիմա ի՞նչ վիճակի մէջ է. որոնք են իր հիւանդութեան նշանները: Բժիշկը ի՞նչ պատուիրեց ու ի՞նչ տուաւ:

Ո՞վ է շատ տխուր ու վշտացած:

25. ՀԻՒԱՆԴ ՈՒ ԴԵԼ

Ի՞նչ կ'ըսենք այն թղթի կտորին, որուն վրայ բժիշկը շինուելիք դեղերը կը գրէ:

Դեղերը ո՞ւր կը պատրաստեն և ո՞վ կը պատրաստէ:

Դեղագործ, դեղագիր ու դեղարան բառերը ո՞ր բառէն են շինուած:

Հիւանդանալ, հիւանդութիւն և հիւանդանոց բառերը ո՞ր բառէն են շինուած:

26. ՄԱՌԵՐ

Ի՞նչ ծառեր կան ձեր կամ ձեր քովի պարտէզին մէջ:

Ի՞նչ լսել է ընկուզենի: Ի՞նչ ըսել է թղենի, նոնենի:

Տանձի ծառին ի՞նչ կ'ըսենք, իսկ խոճորի՞ ծառին:

Նախադասութիւն մը գրէ, ուր գործածուած ըլլան կեռաս ու կեռասենի բառերը:

Թթենի բառը ո՞ր բառէն է կազմուած:

Մալոր բառէն ի՞նչ բառ կ'ընաս շինել, որ սալորի ծառ նշանակէ:

Պտուղ ցոյց տուող բառերուն վրայ ի՞նչ պիտի աւելցնենք, որ անոր ծառը ստանանք:

27. ՆԿԱՐԻԶԸ

Յովնանը ո՞ր զբաղմունքը շատ կը սիրէ: Ո՞ւր և երբ կ'ըզբաղուի անով: Ինչո՞վ ու ինչի՞ վրայ կը նկարէ: Ի՞նչ բաներ կը նկարէ:

28. ԿՈՒԶԻԿ, ԿԱՐՉԱՏԵՍ ՈՒ ՎԱՏ ՏՆՁՈՂ ՏՂԱՆ

Կը հաւնի՞ս վերի տղուն նստուածքը:

Գրելու ու նկարելու ատեն ինչպէ՞ս պիտի նստիս: (Մէջքըդ ինչպէ՞ս պիտի ըլլայ, կո՞ւրծքդ ինչպէ՞ս. ինչպէ՞ս պիտի պահես գլուխդ ու ստքերդ:)

Շարունակ ծուռ նստող ու գլուխը կախ աշխատող տղան վերջը ի՞նչ կը դառնայ:

29. ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Դուք ո՞ր զբաղմունքը աւելի՞ կը սիրես. ո՞ւր և երբ կ'ըզբաղուիս անով. ի՞նչ պիտոյքներու պէտք ունիս աշխատանքիդ համար. ի՞նչու համար այդ աշխատանքը աւելի կը սիրես: Վերնագիրը դիր «Իմ սիրած աշխատանք»:

30.

Ո՞րն է նկարել, նկարիչ, նկարչու թիւն բառերուն արմատը եղող բառը:

Ո՞րն է երգիչ, երգարան, երգել բառերուն արմատը:

Ո՞րն է տեսու թիւն, տեսաւ, տեսակ բառերուն արմատը:

31. ԲԱՌԵՐ ՈՒ ԻՐԵՆՑ ԱՐՄԱՏԸ

Արտագրէ՛ յաշորդ բառերը ու դի՛ր դեմը իրենց արմատը:

Հազալ—..., քաջութիւն—..., վնասակար—..., հասակաւոր—..., նեղութիւն—..., ամանեղէն—..., ուժեղ—..., համով—..., ծեծկըւուք—..., որդնած—..., մասնոց—...:

32. ԾՈՒՌ ԳԲՄԵԹՈՎ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

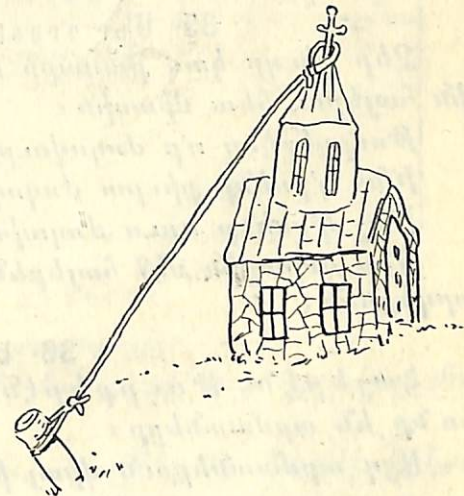
Յովնանը անգամ մը ի՞նչ նկարեց: Առաջ ո՞ր մասը, ետքը ինչը, վերջը ինչը:

Նկարածը որո՞ւն տալու ցոյց տալու:

Անիկա ի՞նչ պակասութիւն գտաւ Յովնանի նկարին վրայ:

Այդ պակասութիւնը ունեցող շէնքերը ի՞նչ կ'ըլլան շուտով:

Այդ փորձանքէն իր եկեղեցին ազատելու համար՝ Յովնանը իր նկարին վրայ ի՞նչ աւելցուց, ինչպէ՞ս:

33. ԱՂՕԹԷՐ ՏՈՒՆԸ

Վերջին անգամ երբ էիր գացեր եկեղեցի. որո՞ւ հետ էիր. ո՞ւր էիր կեցեր. բազմութիւն կա՞ր եկեղեցին:

Ճակատը սեղանին վրայ որո՞ւ պատկերն էր դրուած. սեղանը ի՞նչ բաներով էր զարդարուած:

Քահանան ի՞նչ կ'ընէր վերը բեմին վրայ. իսկ դպիրները ի՞նչ կ'ընէին վարը դասէն:

Վերջանալու ժամանակ ի՞նչ բաժնեցին բոլոր ժողովուրդին:

34. ՀԱՅ ՈՒ ՀԱՅԵՐԷՆ

Դունն ո՞ր ժողովուրդին կը պատկանիս, որ ազգին :

Ո՞րն է մեր ազգի լեզուն :

Դունն ո՞ր լեզուով կը խօսիս . հիմա ո՞ր լեզուով է, որ կը գրես ու կը կարդաս :

Ինչո՞ւ կը սիրես այդ լեզուն :

35. ՄԵՐ ԴՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ԼԵՋՈՒՆ

Ձեր գիւղը կամ քաղաքը ուրիշ ի՞նչ ժողովուրդներ կ'ապրին հայերու հետ միասին :

Թուրքերէնը ո՞ր ժողովուրդի լեզուն է :

Ի՞նչ կ'ըսենք քիւրտ ժողովուրդի լեզուին :

Ի՞նչ կ'ըսենք ռուս ժողովուրդի լեզուին :

Ձեր դպրոցին մէջ հայերենէ դատ ուրիշ ի՞նչ լեզու կը սորվեցնեն :

36. ԵՐԷՆ

Հայերէն, Թուրքերէն, քիւրտերէն բառերուն մէջ որո՞նք են արմատները :

Այդ արմատներուն վրայ ի՞նչ ենք աւելցուցեր, որ ազգ ցոյց տուող բառը դարձեր է լեզու ցոյց տուող :

Արմատին վրայ աւելցած այդ մասը, եթէ առանձին առնենք, ինքը բան մը կը նշանակէ՞, բան մը ըսել է :

37.

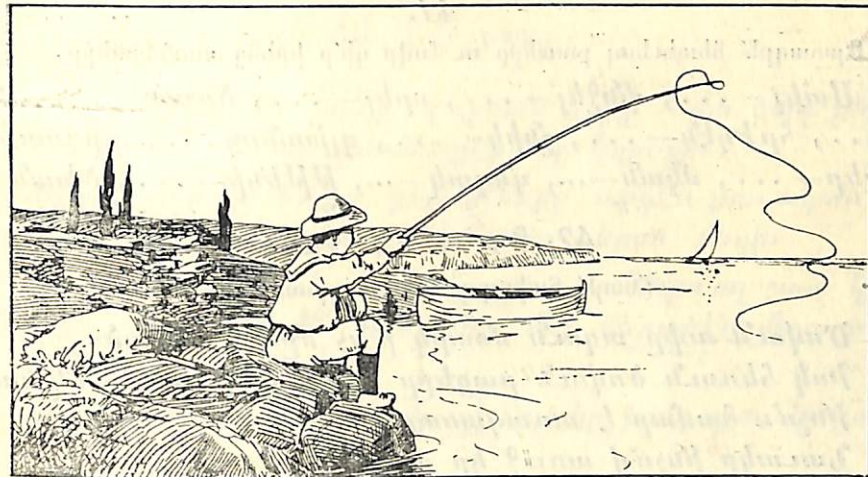
(Արտագրէ, ու պզտիկ գծիկով մը իրարմէ բաժնէ բառի արմատը ու արմատ չեղող մասը . օրինակ՝ գիւղ-ական, շաքար-եղեմն :)

Հայերէն, գիւղացի, հաւնոց, ճերմակեղէն, պակասութիւն, ծեծել, վախկոտ, ճաշարան, ծակեցի, գիրք, ուժեղ, մարզիկ, գետեր :

38. ԱՐՄԱՏ ՈՒ ՄԱՍՆԻԿ

Բառի այն մասը, որ առանձին առած նշանակութիւն մը ունի, կ'ըսուի արմատ . բառի այն մասը, որ առանձին առած նշանակութիւն մը չունի, կ'ըսուի մասնիկ

Մասնիկները առանձին առած նշանակութիւն չունին, բայց արմատներուն վրայ աւելնալով նոր նոր բառեր կը շինեն :

39. ՊՁՏԻԿ ԶԿՆՈՐՍԸ

Ո՞ւր կը բնակէր Սարգիսի մօրաքոյրը :
Սարգիսը երբ և ինչքան ժամանակով հիւր էր եկեր մօրաքրոջ տունը . որո՞ւ հետ :

Ո՞վ ընծայեց անոր սուր-սուր կարթեր ու կարթի երկար թել մը :

Սարգիսը ամբողջ օրով ո՞ւր կ'երթայ կը նստի, ինչերո՞ւն վրայ, ինչի՞ն մօտիկ ու ի՞նչ կ'ընէ . ինչպէս :

Բան մը բռնելու կը յաջողի՞ . բռնածը ի՞նչ կ'ընէ :

40. ԶՈՒՐ

Ծաղիկներուն ջուր տալուն մէկ բառով ի՞նչ կ'ըսենք :
Երբ պտուղներուն մէջ շատ ջուր կայ՝ մէկ բառով ի՞նչպէս կ'ըսենք :

Ջուրի մէջ աճող բոյսերուն մէկ բառով ի՞նչ տեռակ բոյս կ'ըսենք :

Ջրել, ջրոտ, ջրային բառերուն մէջ ո՞րն է արմատը :
Որո՞նք են ջուր արմատին աւելցած մասնիկները :

Արմատին մէջէն ո՞ր հնչիւնը կորաւ, երբ վրան զանազան մասնիկներ աւելցուցինք :

Արտագրե՛ հետեւեալ բառերը ու փոքր դի՛ր իրենց արմատները.

Ստել — ..., փնջել — ..., սրել — ..., ծռած — ..., մրոտ — ..., հրեղէն — ..., շնիկ — ..., գլխանոց — ..., բրդոտ — ...
դռներ — ..., մկան — ..., գնդակ — ..., թթենի — ..., ծխան — ...:

42. Յ Ի ՈՒ Ա Ռ Ա Գ Ա Ս

(Նայե՛ նախորդ երեսին պատկերը)

Ծովուն ափը տղուն մօտիկ ի՞նչ մըն է կեցած:
Իսկ հեռուն ծովուն բացերը երևցողը ի՞նչ տեսակ նաւ է:
Ինչո՞ւ համար է առագաստը:
Նաւակը ինչո՞վ առաջ կը վարենք:
Ի՞նչ ըսել է թիավարել

43. Պ Ա Ս Մ Է՛ ՈՒ Գ Ր Է՛

Իսկ դուն մէկ- երկու շաբաթով տեղ մը հիւր եղե՛ր ես, ե՞րբ, ո՞ր, որո՞ւ հետ: Ի՞նչ տեսակ տեղ կը գտնուէր այդ տունը, մօտերը ի՞նչ բաներ կային: Ժամանակդ ի՞նչպէս կ'անցնէիր, ի՞նչ կը խաղայիր, մի՞նա՞կ: Հիմա կը յիշե՞ս այդ բոլորը, կարօտե՞ր ես. և մասնաւորապէս ի՞նչը կամ ո՞վ:— Ինքը ալ մտածէ յարմար վերնագիր մը:

44. Գ Ի Ր ՈՒ Գ Ր Ի Զ

Այս բոլոր շարադրութիւններն ու վարժութիւնները ինչի՞ վրայ կը գրես, ինչո՞վ կը գրես:
Գրելով պարտրաստուելիք դասին ի՞նչ տեսակ դաս կ'ըսենք:
Վրան գիր գրելու համար շինուած սեղանին ի՞նչ կ'ըսենք:
Գրել, գրիչ, գրաւոր բառերուն արմատը ո՞րն է:
Որո՞նք են այդ արմատին վրայ աւելցած մասնիկները:
Արմատին մէջէն ո՞ր հնչիւնը կորաւ, երբ վրան դանազան մասնիկներ աւելցուցինք:

45.

Արտագրե՛ հետեւեալ բառերը ու փոքր դի՛ր իրենց արմատը.

Մսեղէն — ..., մրգեղէն — ..., սրտոտ — ..., ջրային — ...
կնոջ — ..., գրական — ..., մտաւոր — ..., ամսական — ...

Մեր հարևանին շունը գարնան երեք հատ ձագ բերաւ:
Հարևանը մէկ հատը խոստացէր էր եղբօրս:

Երկու շաբաթ ետքը քօթօթները արդէն բաւական մեծ-
ցեր էին. հարևանի տղան մէկ հատը բերաւ մեզի:

Քոյրս անոր անունը Մևուկ դրաւ. ամենքս ալ շատ կը սի-
րենք մեր նոր տնեցին: Մայրիկս մեր կերածէն միշտ բաժին
կը հանէ անոր համար:

Ու չարածիճի շնիկը ամբողջ օրը կը խաղայու կը ցատկէ:

47. Ո՞Վ Է

Արտագրե՛ վերի պատմութեան առաջին նախադասութիւնը:

Ո՞վ է այդ նախադասութեան մեջ ձագեր ծնողը: Շ ՈՒ Ն Ը բառին տակը գիծ
մը քաշէ:

Արտագրե՛ երկրորդ նախադասութիւնը:

Ո՞վ էր մեկ հատը եղբօրս խոստացողը: Գիծ քաշէ՛ հարեւան բառին տակը:

Արտագրե՛ յաջորդ նախադասութիւնը:

Գտի՛ր ո՞վ է այդ նախադասութեան մեջ բան մը ընողը. ո՞վ է շունը
մեզի բերողը. այդ բառին տակը գիծ քաշէ:

Եւ այսպէս մեկիկ - մեկիկ կ'արտագրես բոլոր նախադասութիւնները. եւ
կ'ընդգծես այն բառերը, որոնք ցոյց կուտան քե՛ ո՞վ է բան մը ընողը:

48. Պ Ա Ս Մ Է՛ ՈՒ Գ Ր Է՛

Ուրի՞՞ գտաք ձեր փխիկը: Անունը ի՞նչ է: Ինչո՞վ կը
կերակրէք: Ամբողջ օրը ի՞նչ կ'ընէ: Ամենկն շատ ի՞նչ
բանի հետ խաղալ կը սիրէ: Բնաւ պատահե՞ր է, որ վրան
բարկանար կամ զարնէք. ինչո՞ւ: Մայրիկը գո՞հ է, որ
տան մէջ կատու ունիք, ինչո՞ւ.— Վերնադիրը դի՛ր՝ «Մեր
փխիկը»:

49. Ո՛վ ԻՆՁՄԷՆ ԿԸ ՓՈՒՆԷ ԻՐ ՏԵՂԸ

Ո՛վ կը լողայ : Ո՛վ կը սողայ : Ո՛վ կը թռչի : Ո՛վ կը ցատ-
կէ : Ո՛վ կը քալէ : Ո՛վ կ'ուսուստէ :

50. Ո՛վ

Ո՛վ կ'առնէ քու հագուստներդ , կօշիկներդ . ո՛վ կը հոգայ
քու բոլոր պէտքերդ :

Ո՛վ կը լողցնէ , կը մաքրէ , կը կերակրէ քեզի . ո՛վ կը կա-
րէ , կը կարկատէ վրադ-գլուխդ , ճերմակեղէններդ :

Ո՛վ կը խաղայ քեզի հետ :

Ո՛վ քեզի կարգալ-գրեւ կը սորվեցնէ , ո՛վ քեզի ուսում
կու տայ :

51. ՁՄԵՌԸ

(Նայէ՛ դեմի պատկերին)

Ի՞նչ տեսակ եղանակ է :

Ի՞նչ բաներն են ծածկուած ձիւնով :

Ո՛վ դուրս եկաւ ցանկապատին դռնէն :

Մնոնք ի՞նչ են հագած և ինչպէ՞ս :

Ձեռքերնին ո՛ւր են դրած , ի՞նչ պատճառով :

Ինչ ունին թևերնուն տակը :

Ո՛ւր կ'երթան :

52. ԻՆՁԷՆ ԻՄԱՅԱՐ

Քովի պատկերին մէջ տարուան ո՛ր եղանակն է , ինչէ՞ն
իմացար :

Իսկ օրուան ո՛ր ժամանակն է , ինչէ՞ն իմացար :

Քոյր ու եղբայր ո՛ւր կ'երթան , ինչէ՞ն իմացար :

Մմեն մէկը քանի՞ տարեկան է , ինչէ՞ն իմացար :

1008
36032

Բանի ո՞ր մասին կ'ըսենք արմատ :
Ի՞նչ ըսել է մասնիկ :
Ինչո՞ւ համար է մասնիկը :

54. Ո՞վ Կ'ԸՆԵ

Հողը ո՞վ կը մշակէ, իսկ հօտը ո՞վ կը պահէ :
Ո՞վ կը բռնէ թռչունն ու գազան :
Ո՞վ կը կարէ մեր կօշիկները, իսկ ո՞վ կը թխէ հացը :
Ո՞վ կը ծախէ բրինձը, քարիւղը, սուրճն ու շաքարը :
Ո՞վ կը դարբնէ սուրն ու խոբը :
Դպրոցի մէջ ո՞վ դաս կու տայ, իսկ որո՞նք կը սորվին :

55. Ո՞վ

Երէկ իրիկունն ո՞վ կը խաղար բեզի հետ :
Ձեր դասարանը ամենէն աղուոր գիր գրողը ո՞վ է :
Ո՞վ է գործեր քու գուլպաներդ :
Ո՞վ անցաւ հիմա վարը փողոցէն :
Դասարանը ո՞վ կը նստի քու աջ կողմդ :
Ո՞վ է դիմացի տան պատուհանէն նայողը :
Քու ծանօթներէդ ո՞վ նուագել գիտէ :

56. ՄՐԱՍԾ ՅՈՉՈՒՆԸ

Ցուրտ օր մը Յակոբենց ընտանիքը կը տաքնար կրակա-
րանին շուրջը :
Յանկարծ թռչնակ մը կեցաւ պատուհանին եզերքը ձիւ-
նին վրայ : Խեղճ անասունը ամբողջ մարմնով կը դողար :
Յակոբի հայրը կամաց մը բացաւ պատուհանը . և
թռչնակը իսկոյն ցատկեց ներս :
Ինչպէ՞ս ուրախացան տան փոքրիկները :

57. ՎԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ Ո՞Վ ԻՆՉ Կ'ԸՆԵ

Արտագրե՛ առաջին նախադասութիւնը : Յակոբենց ընտանիքը ի՞նչ կ'ընէր :
Ընդգծե՛ կը տաճնար բառը :
Արտագրե՛ երկրորդ նախադասութիւնը : Յանկարծ բռչնակ մը ի՞նչ ըրաւ :
Ընդգծե՛ այդ ինչ ընելը ցոյց տուող բառը : (Կեցաւ) :
Արտագրե՛ յաջորդ նախադասութիւնը : Գտի՛ր ինչ ընելը ցոյց տուող
բառը եւ ընդգծե՛ : (Կը դողար) :
Այսպէս մեկիկ-մեկիկ արտագրե՛ բոլոր նախադասութիւնները եւ ընդգծե՛
ամեն մեկուն մէջ ինչ ընելը ցոյց տուող բառը :

58. ՊԱՏՄԷ՛ ՌԻ ԳՐԷ՛

Դուն ալ տունը թռչուն մը ունի՞ս, քու ծանօթներէդ ո՞վ ունի : Ուրկէ՞ է մեք
բերուած այդ թռչունը : Ի՞նչ գոյնի փետուրներ ունի, ի՞նչ չափի է, ի՞նչ մտի :
Կ'երգէ, ե՞րբ, ինչպէ՞ս : Ի՞նչ կու տար ուտելու, ո՞վ կու տայ սովորաբար իր կերմ
ու ջուրը : Դիտա՞ծ ես իր լողանալը, ինչպէ՞ս կ'ընէ :

59. Ո՞Վ ԻՆՉ Կ'ԸՆԵ

Ի՞նչ կ'ընէ լըւացարարը :
Ի՞նչ կ'ընէ բրուտը : Ի՞նչ կ'ընէ դերձակը :
Ի՞նչ կ'ընէ ներկարարը : Ի՞նչ կ'ընէ ջուլհակը :
Ի՞նչ կ'ընէ խանութպանը : Ի՞նչ կ'ընէ կառապանը :

60.

Նախադասութիւն մը գրէ՛, ուր բան մը ընողը մայրդ
ըլլայ, իսկ մօրդ ըրածն ալ կարելի :
Նախադասութիւն մը գրէ՛, ուր բան մը ընողը պարտիզ-
պանը ըլլայ, իսկ ըրած գործը՝ տնկելը :
Նախադասութիւն մը գրէ՛, ուր գործողութիւնը կատարողը
շունը ըլլայ, իսկ իր կատարած գործողութիւնը՝ խածնելը :

61. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐՈՂԸ

Մինչև հիմա մեր դիտած բոլոր նախադասութիւններուն մէջ բառերէն մէկը միշտ բան մը ընել կը ցուցընէր, այսինքն գործողութիւն մը կը ցուցընէր. իսկ բառերէն մէկ ուրիշն ալ՝ այդ գործողութիւնը կատարողը:

62. Պ Ա Պ Ի Կ Ի Շ Ե Ք Ե Ա Ք Ն Ե Ր Ը

Այս ծերունին մեր (ի՞նչն) է: Արդէն (բանի՞) տարեկան մը երեւի կ'ըլլայ: Այլ եւս աշխատելու (կ'երբա՞յ): Ամբողջ օրը նստած է (ինչպէ՞ս) և չիբուխը բերնին անընդհատ (ինչ կ'ընէ): Չմեռ գիշերները մենք կը հաւաքուինք (ո՞ւր) ու իրմէն կը խնդրենք, որ մեզի (ի՞նչ ընէ): (ի՞նչ տեսակ) հեքեաթներ գիտէ ան, և (որբա՞ն) մէյ մը որ սկսի՝ ալ (ի՞նչը) չի գար:

63. Պ Ա Ս Մ Է՝ ՈՒ Գ Ր Է՝

Իսկ դուն շատ հեքեաթ ու պատմութիւններ գիտես: Ո՞վ է պատմեր քեզի. երբ կը պատմէ սովորաբար և ինչպէ՞ս:

Այդ հեքեաթներէն ամենէն աղուորը ո՞րն է: Դուն ինքզ ալ ուրիշներուն պատմել կը սիրես, որո՞նք կը պատմեն:

64.

Ո՞րն է տիրող, տիրոջ, տիրանալ բառերուն արմատը:
Ո՞րն է գիրնալ, գիրուկ, գիրուկթիւն բառերուն արմատը:

Ո՞րն է սիրուն, սիրել, սիրող բառերուն արմատը:
Ո՞րն է բուսեղէն, բուսական, բուսնիլ բառերուն արմատը:

Ո՞րն է լուսաւոր, լուսեղէն, լուսատու բառերուն արմատը:

65.

Գրէ հետեւեալ բառերը ու փոքր դի՛ր իրենց արմատը.

Պարտիզակ — ..., նուիրել — ..., կիսատ — ..., դիմել — ..., դիզած — ..., միգոտ — ..., շիկացաւ — ..., պատուիրան — ..., կուրութիւն — ..., համբուրել — ..., սուլիչ — ..., գունաւոր — ..., թունաւոր — ..., յունարէն — ..., քուրիկ — ...:

66. Մ Ե Ր Դ Ա Ս Ա Ր Ա Ն Ը

Նկարագրէ՛ ձեր դասարանը, դպրոցի ո՞ր կողմն է, ո՞ր յարկի վրայ, ի՞նչ մեծութեան, բանի՞ լուսամուտ ու դուռ ունի, աշակերտներուն նստաբանները ինչպէս են, իսկ ուսուցչի համար ի՞նչ կայ դրուած, ո՞ւր է գրատախտակը, ի՞նչ տեսակի է, պատերուն ինչ կայ:

67. Մ Է Կ Զ Ա Ս ՈՒ Շ Ա Ս

Դասարանը ուսուցչի համար մէկ աթոռ մըն է դրուած, թէ՛ շատ աթոռներ:

Իսկ աշակերտներուն համար մէկ նստարան մըն է դրուած, թէ՛ շատ նստարաններ:

Ինչո՞ւ ուսուցչի համար միայն մէկ աթոռ մըն է դրուած, իսկ աշակերտներուն համար շատ նստարաններ:

68.

Երկինքը մէկ լուսին մը կայ, թէ՛ շատ լուսիններ:

Երկինքը մէկ արեւ մը կայ, թէ՛ շատ արեւներ:

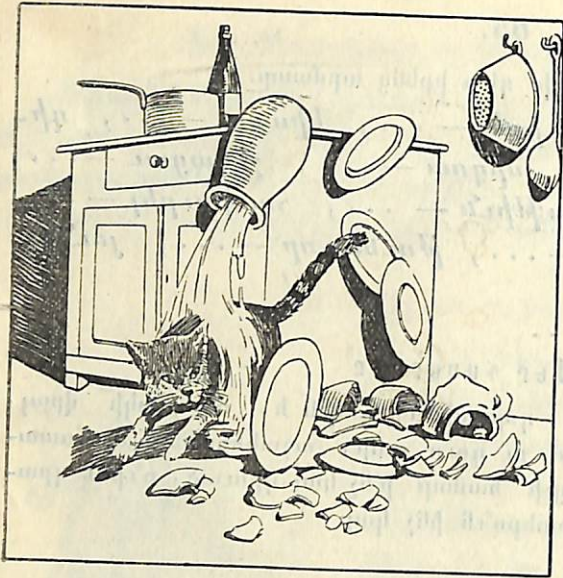
Երկինքի վրայ ի՞նչ կայ, որ մէկ հատ մը չէ, այլ շատ:

69.

Չեր գիւղի կամ քաղաքի մէջ ի՞նչ շէնք կայ, որ միայն մէկ հատ մըն է:

Իսկ ո՞ր շէնքերն են, որ շատ են, կամ որ մէկէ աւելի են:

Մեր դպրոցը մէկ ուսուցիչ մը միայն ունի, թէ՛ մէկէ աւելի ուսուցիչներ:

70. ԳՈՂ ԿԱՏՈՒՆ

Խոհանոցը պահարանին վրայ ի՞նչ ամաններ էր դրուած:

Պղինձին մէջ ի՞նչ ուտելիք կար: Կճուճին մէջ ի՞նչ կար:

Ո՞վ մտաւ խոհանոց, ի՞նչ զգաց ու ի՞նչ ուզեց: Ի՞նչ պատահեցաւ. իսկ ինքը ի՞նչ ըրաւ:

71. ՏԱՆՏԻԿԻՆԸ

Ո՞վ վագեց իսկոյն խոհանոց:

Ինչէ՞ն իմացաւ, որ դժբաղդութիւն մը պատահեցաւ:

Ի՞նչ զգաց, երբ պատահածը տեսաւ:

Գող կատուն հիմա ի՞նչ առնելիք ունի:

72. ՆԵՐՄԱՍՆԻԿԸ

Քանի՞ կատու ցատկեց պահարանին վրայ:

Եթէ ցատկողները մէկէ աւելի ըլլային՝ նախորդ հարցին ինչպէ՞ս կը պատասխանէիր: Այդ պատասխանն ալ գրէ:

Քանի՞ շերեփ ու քանի՞ քամիչ է կախուած խոհանոցի պատէն:

Եթէ շերեփը մէկ հատէ աւելի ըլլար, իսկ քամիչը մէկ հատ՝ նոյն հարցին ինչպէ՞ս կը պատասխանէիր:

Եթէ քամիչը մէկ հատէ աւելի ըլլար, իսկ շերեփը մէկ հատ՝ այդ նոյն հարցին ինչպէ՞ս կը պատասխանէիր:

Եթէ թէ քամիչը և թէ շերեփը մէկէ աւելի ըլլար՝ ինչպէ՞ս կը պատասխանէիր:

Մէկէ աւելի ըլլալը ցոյց տալու համար վերի բառերուն վրայ ի՞նչ մասնիկ աւելցուցիր:

73. ՆՈՐ-ՏԱՐՈՒԱՆ ԻՐԻԿՈՒՆԸ

Վերջապէս եկաւ և Նոր-Տարին:

Մայրիկս մեզի համար համով անուշ-ապուրը եփեց. հայրիկս ամեն տեսակ պտուղներ ու չոր միրգ բերաւ:

Իրիկունը բոլորս հաւաքուեցանք մեր մեծ սենեակը: Պատիկներս կարգով համբուրեցինք մամիկիս, հայրիկիս ու մայրիկիս ձեռքը: Մամիկս մեզի շատ օրհնեց:

Քեռիս այսօր գեղեցիկ գիրք մը նուիրեց ինձի:

74. ՊԱՍՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Դուն ո՞ր և ի՞նչպէս դիմաւորեցիր Նոր-Տարին:

75. ԵՕԹԱՍՈՒՆ-ԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

Առաջին նախադասութեան մէջ ո՞ր բառն է, որ բան մը ընողը ցոյց կու տայ. եւ ո՞ր բառն է, որ ցոյց կու տայ բան մը կատարուած ըլլալը: Գրէ՛ միայն այդ երկու բառը քով-քովի:

Յաջորդ նախադասութեան մէջ ո՞ր բառն է, որ գործողութիւնը կատարողը ցոյց կու տայ. եւ ո՞ր բառն է, որ անոր կատարած գործողութիւնը ցոյց կու տայ: Գրէ՛ միայն այդ երկու բառը:

Եւ այսպէս շարունակէ՛ ամբողջ յօդուածը մինչեւ վերջը:

76. ԵՆԹԱԿԱՅ ԵՒ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ

Նախադասութեան մէջ գործողութիւնը ցոյց տուող բառին կ'ըսենք ստորոգելի. իսկ այդ գործողութեան կատարողը ցոյց տուող բառին կ'ըսենք ենթակայ:

77. ԶԻՆԸ

Երէկ ամբողջ գիշերը ձիւն էր եկեր: Արթննայուս պէս վագեցի պատուհան:

(Շարունակէ՛ ինձ ու նկարագրէ՛, քէ ինչպէս էր վարը փողոցն ու բակը, դիմացի շէնքերն ու ծառերը, քէ ինչ կ'երեւար աւելի հեռուն՝ հորիզոնին վրայ, ի՞նչ վիճակի մէջ. ձիւնը դեռ կը շարունակուի՞, քէ դադրած է: Բափուող ձիւնը ինչի՞ է նման):

78. ԵՐՈՒԱՆԴԻ ՆԿԱՐԸ

Երուանդը առաւ թերթ մը թուղթ, վերցուց մատիտը, նստեցաւ ու սկսաւ նկարելու:

Նկարեց սար մը, սարի փէշերուն անտառ մը, անտառին քովն ալ գետ մը: Միւս կողմն ալ նկարեց տուն մը, եկեղեցի մը, ուրիշ շէնք մը, անոնց առջեւն ալ տերեւախիտ ծառ մը: Եւ այս բոլորի գլխուն խոշոր լուսին մը ու աստղ մը:

79.

Արտագրե՛ այս պատմութիւնը առանց ոչինչ բաց բողբելու, միայն այնպէս, որ երուանդի նկարած բաները ո՛չ քէ մէյ-մէկ հաստ ըլլան, այլ մեկէ աւելի, ո՛չ քէ սար մը, անտառ մը, այլ սարեր, անտառներ:

80.

Արտագրածիդ վրայ մատիտով ընդգծե՛ այն մասնիկները, որ աւելցուցիր շատութիւնը ցոյց տալու համար:

81.

Արտագրե՛ հետեւեալ բառերը ու դի՛ր ամեն մեկուն ԲՈՒՐ իր շատը օրինակ՝ հաց-հացեր, սեղան-սեղաններ:

Գիւղ—..., քաղաք—..., գիւղ—..., տետրակ—..., գրիչ—..., թուղթ—..., աչք—..., ականջ—..., ոտք—..., գրլուխ—..., բնակարան—..., աշակերտ—..., աշակերտուհի—...:

82. ԵՐՈՒՆԵՐ

Դիտե՛ ու գտի՛ր շատութիւնը ցոյց տալու համար՝ ո՞ր բառերուն վրա եր մասնիկը կի՛ւնցնես, ո՞ր բառերուն վրայ ն եր մասնիկը: Գրի՛ առ հանած կանոնդ:

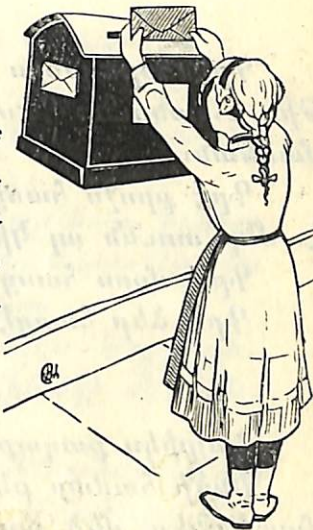
83. ԵԶԱԿԻ ԵՒ ՅՈԳՆԱԿԻ

Բառը երբ մէկ հատ մը ցոյց կու տայ կ'ըսենք եզակի բառ է. իսկ երբ մէկէ աւելին ցոյց ա՛յն՝ կ'ըսենք յոգնակի բառ է:

Բառի մը եզակիին եթէ եր կամ ներ աւելցնենք՝ կը դառնայ իր յոգնակին:

84. ՆԱՄԱԿ

Աշխէնի հայրը ո՛ւր էր գացեր, ինչո՞ւ: Տնեցիք անհամբեր ինչի՞ կ'ըսպասէին: Եկա՞ւ վերջապէս սպասուածը: Անոր պատասխանը մայրիկը որո՞ւն գրել տուաւ. ինչո՞ւ ինքը չը գրեց: Գրուելէն ետքը նամակը ինչի՞ մէջ գրին. և ո՞վ տարաւ նետեց տուփը:

85. ՀԱՍՅԷ

Նամակի պահարանին վրայ ի՞նչ կը գրենք: Հասցէն ինչո՞ւ կը գրենք: Հասցէին վրայ ի՞նչ ու ի՞նչ պիտի գրենք, որ լրիւ ըլլայ ու նամակը չըլլայ թէ կորչի: Հայերէնէ զատ այդ միեւնոյն բաները ուրիշ ի՞նչ լեզուով պիտի գրենք. ինչո՞ւ:

86. ՀԱՍՅԷ ՄԸ

Ահա՛ մեր մէկ ազգականի հասցէն, միայն հայերէն գրած.

Մեծապատիւ

Պարոն Յովհաննէս Մինասեան

Այգեստան,

ՎԱՆ

87. ՊԱՐՈՆ. ՏԻԿԻՆ. ՕՐԻՈՐԴ

Եթէ մօրդ, մեծ մօրդ կամ մէկ ուրիշ կնոջ հասցէն գրելու ըլլաս՝ պարոն բառին տեղը ի՞նչ պիտի դնես:

Եթէ նամակ մը ղրկելու ուզես քրոջդ, շամուսնացած մօրաքրոջդ կամ ուրիշ մէկ ազգական անունով տիկին բառին տեղը ի՞նչ բառ պիտի դնես:

88. ՀԱՍՅԵՆԵՐ

Գրէ հօրեղբորս հասցէն. կ'ապրի Կ. Պօլիս, Համալ փողոց, թիւ 8. անունը Գէորգ է, իսկ մեր ընտանիքի անունը՝ Ճերմակեան:

Գրէ քրոջս հասցէն, ամուսնացած չէ, անունը Սաթենիկ է. մեր տունն ալ Կիրասոն է, Վերի փողոց:

Գրէ մօրս հասցէն. անունը Արուսեակ է:

Գրէ ձեր հասցէն, ձեր տան մեծի անունով:

89. ՀԱՅՐԻԿԻՍ ԴԱՐՁԸ

Հայրիկս քաղաքէն այսօր վերադարձաւ:

Ինծի համար բերեր էր ուտիւնէ գնդակ մը ու գունաւոր մատիտներ, մեծ քրոջս համար սիրուն գոգնոց մը, պղտիկ Անուշի համար գլխու սանր ու կօշիկներ: Իսկ տան համար ալ պնակներ, բաժակներ, ջրի շիշ մը, սեղանի կապոյտ սըփոնոց մը և պատէն կախելու լամպ մը:

Ինչպէս ուրախ էինք ամենքս ալ, երբ այս բոլոր բաները մէկիկ-մէկիկ դուրս կը հանէինք փայտէ արկղէն:

90.

Արտագրէ՛ այս պատմութիւնը միայն այնպէս, որ հօրս բերած բաները դառնան եզակի՝ երբ յոգնակի են, դառնան յոգնակի՝ երբ եզակի են:

91. ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՎՏԱՆԳԸ

Փողոցէն պղտիկ աղջիկ մը կ'անցնէր: Յանկարծ դիմացէն կառք մը երեւցաւ. ձին կատաղի կը վազէր, կառապանը բոլոր ուժովը սանձերը կը քաշէր և ձին հագիւ հազ կեցաւ: Խեղճ աղջիկը անիւներուն տակը պիտի իյնար:

92.

Վերի պատմութիւնը արտագրելէ ետք՝ ենթականերուն տակը գիծ փաշէ: Արտագրէ միեւնոյն պատմութիւնը նորէն՝ միայն այնպէս, որ եզակի ենթակաները յոգնակի դառնան:

93. ՊՁՏԻԿ ԲԵՌՆԱԿԻՐԸ

Կարօն քանի՞ տարեկան էր որ հայրը մեռաւ:

Հայրը ի՞նչ արհեստ ունէր, ի՞նչ ընելով կը վաստկէր իր ընտանիքին հացը:

Հօրը մեռնելէն ետքը ընտանիքը ի՞նչ վիճակի մէջ ինկաւ:

Ընտանիքի մեծ տղան ո՞վ էր: Կարօն ի՞նչ մտածեց: Ատուն կանուխ ինչե՞րը հագաւ, ի՞նչը առաւ և ո՞ւր գնաց կեցաւ. ի՞նչ յոյսով:

94.

Կարօի յոյսը իրականացա՞ւ, վարձեցի՞ն կարօն, թէ ոչ. ինչո՞ւ: Ի՞նչ կը կարծես՝ ինչո՞վ վերջացաւ Կարօի այս պատմութիւնը:

Իսկ դուն ինչպէ՞ս կ'ուզէիր, որ վերջանար:

95.

Բեռնակիրը ի՞նչ կ'ընէ: Նաւաժարը ի՞նչ կը վարէ: Ածխավաճառը ի՞նչ կը վաճառէ, ի՞նչ կը ծախէ: Երկար հասակ ունեցող մարդուն ի՞նչ կ'ըսենք մէկ բառով: Քաջ սիրտ ունեցող տղուն ի՞նչ տեսակ տղայ կ'ըսենք մէկ բառով:

Ձիւնագունդ բառին մէջ քանի՞ արմատ կայ, որոնք են: Հաստագլուխ բառին մէջ քանի՞ արմատ է իրարու վրայ դրուած. որոնք են:

Օձաձուկ բառին մէջ քանի արմատ է իրարու վրայ բարդուած. որոնք են:

Հիւրասենեակ բառին մէջ որոնք են իրարու վրայ բարդուած արմատները:

97. Բ Ա Ր Դ Բ Ա Ռ

Ձի ու տէր բառերէն շինէ բարդուած բառ մը: Նամակ ու բեր բառերէն շինէ բարդուած բառ մը: Շաքար ու կեր բառերէն շինէ բարդ բառ մը. ի՞նչ ըսել է այդ բառը:

Քաղցր և համ բառերէն շինէ բարդ բառ մը. ի՞նչ ըսել է: Ի՞նչ տեսակ բառերուն կ'ըսենք բարդ բառ: Ինչո՞ւ կ'ըսենք բարդ:

98. Պ Ա Ս Մ Է՝ Ո Ւ Գ Ր Է՛

Ե՞րբ կ'ըսկտուի Մեծ-Պահքը, քանի՞ շաբաթ կը տես, ինչո՞ւ կ'ըսենք մեծ Պահք. դու՞ն ալ պահք կը բռնե՞ս, ձեր տունը ո՞վ կը բռնէ. Մեծ-Պահքին ուրիշ ի՞նչ սովորութիւն ունիք ձեր տունը: Ե՞րբ կու գայ Զատիկը, ի՞նչ կը բերէ իր հետը: Չերմագիրը զի՞ր «Մեծ-Պահք»:

99. Ե Ս

Գրիգորը հպարտ-հպարտ կ'ըսէր իր ընկերոջը՝ Տիգրանին. — Մեր զասարանին մէջ ամենէն վարժ կարդացողը ես եմ. ամենէն շուտ թուաբանութեան խնդիրները վճռողը ես եմ. ես եմ ամենէն գեղեցիկ նկարողը. ես առտուները ամենէն շուտ կու գամ զպրոց. ես մեր զասարանի առաջին աշակերտն եմ:

Կը հաւատա՞ք Գրիգորի այդ բոլոր ըսածներուն, ինչո՞ւ քիչ մը կը կասկածինք:

Կը հաւնի՞ս անոր այդ խօսուածքը, նոյնիսկ իր բոլոր ըսածները եթէ շիտակ ալ ըլլան:

Ինչո՞ւ չես հաւնիր, ինչո՞ւ իր խօսուածքը անախորժ է քեզի:

101. Գ Ռ Ի Ն

Գրե՛ միեւնոյն պատմութիւնը առանց բան մը աւելցնելու եւ առանց բան մը պակսեցնելու, միայն պիտի պատմես Տիգրանի բերնէն, ո՛չ Գրիգորի: Խօսողը Տիգրանը պիտի ըլլայ, լսողը՝ Գրիգորը: Գրիգորի գովեստը ընողը Տիգրանը պիտի ըլլայ:

102.

Ես ձեւով պատմուածին մէջ խօսողը ո՞վ է և որո՞ւ մասին կը խօսի:

Դու՞ն ձեւով պատմուածին մէջ խօսողը ո՞վ է, խօսքը որո՞ւն կ'ուղղէ և որո՞ւ մասին կը խօսի:

Իսկ եթէ Տիգրանը խօսի Գրիգորի մասին, բայց ո՛չ Գրիգորի հետ, այլ մէկ ուրիշ մարդու հետ, այն ատեն կ'ընայ նորէն դու՞ն ըսել: Հապա ի՞նչ պիտի ըսէ:

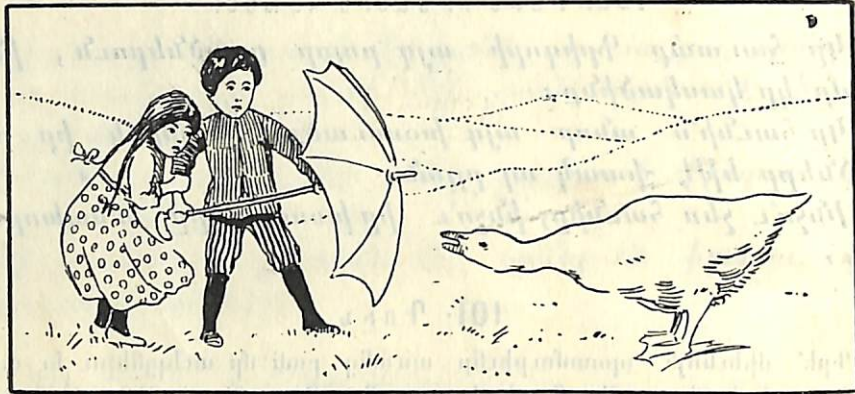
103. Ա Ն

Գրե՛ միեւնոյն Գրիգորի պատմութիւնը առանց ոչինչ պակսեցնելու, միայն այնպէս, որ պատմողը Տիգրանը ըլլայ եւ պատմէ իր հօրը, կամ մէկ ուրիշին՝ Գրիգորէն զատ որուն որ կ'ուզես:

104. Ե Ր Ե Ք Դ Է Մ Ք

Բան մը կարելի է ըսել երեք դէմքով, այսինքն երեք ձեւով:

Առաջին դէմք է, երբ կը խօսինք ես ըսելով: Երկրորդ դէմք է, երբ կը խօսինք դու՞ն ըսելով: Երրորդ դէմք է, երբ կը խօսինք ան ըսելով:

105. ԱՆՍԵՈՐԺ ՆԱՆԴԻՊՈՒՄ

Գոհարիկը քանի՞ տարեկան էր:
 Օր մը եղբորը հետ ուր կերթար: Ի՞նչ տեսակ օր էր:
 Ճամբան յանկարծ ի՞նչ մը ելաւ անոնց դէմը, ի՞նչ ըրաւ,
 ինչո՞ւ:
 Գոհարիկը ի՞նչ եղաւ. ի՞նչ ըրաւ եղբայրը:
 Դէպքը ինչո՞վ վերջացաւ:

106. ՊԱՏՄԷ՛ ՌԻ ԳՐԷ՛

Միայն սագէ՞ն կը վախճար Գոհարիկը. հապա ուրիշ ի՞նչ բաներէ, ի՞նչ տեսակ աղջիկ էր անիկա:
 Դուն ալ կը վախճա՞ս այդ բոլոր բաներէն, դուն ի՞նչ բաներէ կը վախճաս, ինչո՞ւ:
 Ի՞նչ պիտի դնես պատմութեանդ վերնագիրը:

107.

Նորէն գրէ՛ Գոհարիկին ու եղբոր՝ պատահած դէպքը նիշտ այն կարգով, ինչպէս անգամ մը սրտէն գրած էս եւ առանց ոչինչ բաց բողբոջում. միայն այնպէս, որ պատմողը ինքը եղբայրը ըլլայ ու պատուէ իր հրօջիւր՝ Գոհարիկին կարծես յիշեցնելու համար:

108. ԵՍ. ԴՈՒՆ, ԱՆ

Հայրը ըսաւ ուսուցչին.
 — Միհրանս այս տարի վեցը լրացուց: Ան արդէն դըպրոց պէտք է մտնէ սեպտեմբերին:

Հայրը ըսաւ Միհրանին.

— (Գրէ միեւնոյն բանը փոխելով ինչ որ անհրաժեշտ է:)

Միհրանը ըսաւ.

— (Գրէ միեւնոյն բանը՝ փոխելով պէտք եղածը):

109.

Բան մը քանի՞ դէմքով կրնայ ըսուիլ:
 Վերի երեք ձեւերէն որո՞ւն ըսածն է առաջին դէմքով-
 ինչէ՞ն իմացար:
 Ատոնցմէ՞ ո՞րն է երկրորդ դէմքով: Ինչո՞ւ:
 Ո՞րն է երրորդ դէմքով: Ինչո՞ւ:

110. ՊԱՏՄԷ՛ ՌԻ ԳՐԷ՛

Տարուամ ո՞ր եղամակն է հիմա. նկարագրէ՛ ի՞նչ կ'ըլլան ձմեռը սարերուն վրայ, ի՞նչ կ'ըլլան սարերը. գետերը, ի՞նչ կ'ըլլան դաշտերն ու արտոները, ծառերն ու թռչունները. ի՞նչ զգացում ունին հիմա ամենքը. դո՞ւն ինչ կ'ըզգաս հիմա. ինչո՞ւ:
 Վերնագիրը կը դնես «Գարուն»:

111.

Քու գրած «Գարուն» յօդուածիդ մէջ ուղղահայեաց (կեցած) գծիկներով զատե՛ նախադասութիւնները իրարմէ: Վերջն ալ ընդգծե՛ ամեն մէկ նախադասութեան ենթական:

112.

Ինչի՞ն կ'ըսենք ենթակայ:
 Ինչի՞ն կ'ըսենք ստորոգելի:
 Իսկ ինչի՞ն կ'ըսենք նախադասութիւն:

113. ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Պատմէ՛ ինչ որ կը տեսնես վերի պատկերին մէջ և ինչ որ անոր վրայ կը մտածես՝ թէ ո՞վ է ան, ուրի՞շ կու գայ, ո՞ւր կ'երթայ, ի՞նչ ընելու:

114. ՓՈԹՈՐԻԿ

Վահանը ո՞ւր էր դաչեր պտոյտի, ե՞րբ ու որո՞ւ հետ: Օ՞ր առաջ ի՞նչպէս էր, յանկարծ ի՞նչպէս փոխուեցաւ: Ո՞ւր կէ երեւցան ամպերը, ի՞նչ եղաւ արեւը: Հով կա՞ր: Վերջապէս ի՞նչը սկսաւ և ի՞նչ տեսակ: Ո՞ւր մտան պատասպարուելու համար: Ինչպէ՞ս վերջացաւ անոնց պտոյտը:

115. ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Նկարագրէ՛ քու վերջին պտոյտը. որո՞ւ հետ էիր. ի՞նչ տեսակ եղանակ էր, ո՞ւր գացիր, ի՞նչ ըրիր, ի՞նչ տեսար, ի՞նչպէս վերադարձար. քէֆդ տե՞ղն էր:

116.

Ի՞նչ ըսել է երկաթագործ, հացագործ:
 Ի՞նչ ըսել է մրգավաճառ, մսավաճառ:
 Ի՞նչ ըսել է ուսումնասէր, աշխատասէր:
 Այս տեսակ բռներուն ինչո՞ւ համար բարդ բառ կ'ըսենք:
 Այս բռներուն մէջ երկու արմատները իրարու կապող հնչիւնը ո՞րն է:

117. ԱՆՈՆՔ ԵՆ

— Մեր թաղի ամենէն չարածիճի տղաքը այդ երեքն են՝ Յովհաննէսը, Թադոսը և Սիմոնը: Անոնք են, որ ամենէն շատ կը պոռան ու կը կանչեն: Անոնք են, որ պատէ պատ կը ցատկուտեն ու ծառերուն վրայ կը մագլցին: Անոնք են թռչուններուն ու կատուներուն հոգին հանողը: Մէկ խօսքով՝ ուր կռիւ կայ ու աղմուկ՝ անոնք են, մի՛շտ անոնք:

(Արտագրէ՛ այս յօդուածը ու տակը աւելցո՛ւր՝ քե՛ Բու կարծիքովդ ո՞վ է այս զանգատը ընողը եւ որո՞ւն կ'ընէ:)

118. ԱՆ Է

Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ վերի զանգատը, եթէ չարանիճի եղողը միայն մէկը ըլլար, օրինակ միայն Սիմոնը: Գրէ՛ նոյն պատմութիւնը այդ ձևով:

119. ՀԻՒՐԵՐ

Պզտիկ Յուլիանէն տունը մինակ էր:

- Թա՛կ, թա՛կ. — յտուեցաւ դռան դարկը:
- Ո՞վ է. — հարցուց Յուլիանէն դռան ետեւէն:
- Մե՛նք ենք. բաց. — եղաւ պատասխանը դուրսէն:
- Դուք ո՞վ էք. — հարցուց նորէն Յուլիանէն:
- Բաց, Յուլիանէ՛, մենք ենք. ես ու Շողակաթը ու Աբրահամը:

Աբրահամը:

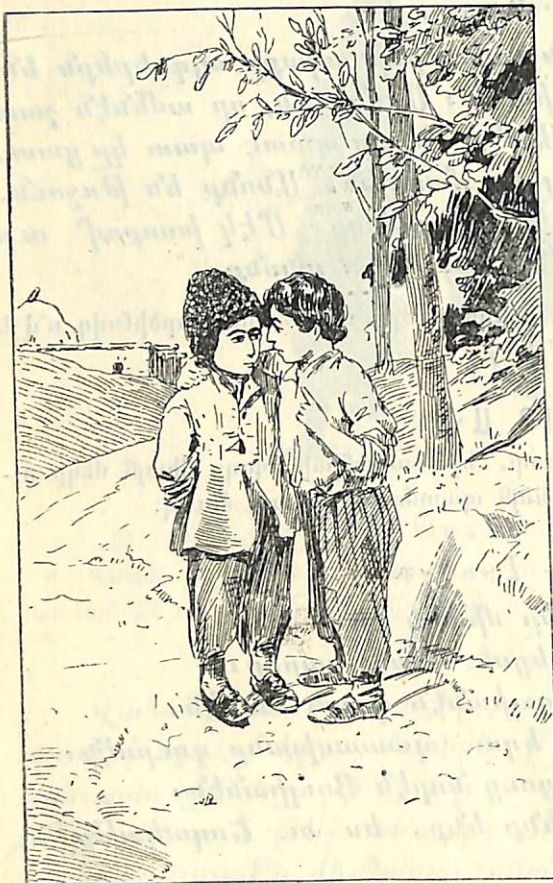
— Ա՛խ, դո՛ւք էք. — ճանչցաւ վերջապէս Յուլիանէն ու դուռը բացաւ:

120. ՀԻՒՐԸ

Գրէ՛ միեւնոյն խօսակցութիւնը, բայց այնպէս, որ եկողը միայն մէկ հոգի մը ըլլայ, օրինակ Շողակաթը:

121

Ե՞րբ է բառ մը եզակի, ե՞րբ է յոգնակի:
 Ան ու անոնք. ո՞րն է եզակի, ո՞րն է յոգնակի:
 Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ դուռն բառի յոգնակին:
 Ինչպէ՞ս է մենք բառի եզակին:

122. ՊԱՏՄԷ՛ ՌԻ ԳՐԷ՛

Ի՞նչ կը կարծես, ո՞վ եմ ա-
տոնք, ուրի՞շ, ո՞ւրտեղ պատանիք
եմ իրարու, ի՞նչ կը պատմե, ի՞նչ
ընել կ'ուզեն:

Ինքզ զի՛ր և յարմար վերնա-
զիր մը:

123. Ի Ն Զ Կ՛ Ը Ն Է Ք

Արտագրե՛ յաջորդ տողերը ու
ընդգծե՛ ստորագելիները.

Ես կը գրեմ.
դուն կը նկարես.
ան կը կարէ.
մենք կը վազենք.
դուք կը ցատկէք.
անոնք կը ղիտեն:

124. Է Ք

Բառերուն վերջը ք տառէն առաջ միշտ կը գրուի է: Օրի-
նակ՝ կերէ՛ք, մի՛ ուտէք, կը խմէք, (գրեցե՛ք ուրիշ օրինակներ:

125

Ես ի՞նչ կ'ընեմ. դուն ի՞նչ կ'ընես. ան ի՞նչ կ'ընէ. մենք
ի՞նչ կ'ընենք. դուք ի՞նչ կ'ընէք. անոնք ի՞նչ կ'ընեն:

Պատասխանե՛ այս հարցերուն օգտուելով յաջորդ գույզ-գույզ բառերէն,
այնպէս որ բոլոր գույզերն ալ մէյ-մէկ անգամ գործածուին:

Բռնել ու նետել, սանրել ու մաքրել, գնել ու ծախել,
մանել ու հիւսիլ, ձևել ու կարել, բերել ու ղիգել:

126. ՊԱՏՄԷ՛ ՌԻ ԳՐԷ՛

Տարւան չորս եղանակներէն ո՞րը աւելի կը սիրես, ինչո՞ւ:

Մնացած եղանակներէն ամեն մէկը քզի համար ինչո՞վ է գրաւիչ ու սիրելի:
Վերնագիրը ղի՛ր «Տարւան չորս եղանակները»:

127. ԱՄԽԱՏԱՆՔԸ ԿԸ ԵԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Փարունը եկաւ ու ամենքը գործի վրայ են:

Մենք մեր արտերը (ի՞նչ կընենք, ուրիշ ի՞նչ, ուրիշ ի՞նչ):

Դուք ձեր այգին արդէն ամբողջապէս (ի՞նչ կ'ընենք, ուրիշ ի՞նչ,
ուրիշ ի՞նչ):

Բանջարանոցին տէրը արդէն (ի՞նչ կ'ընէ, ուրիշ ի՞նչ, ուրիշ ի՞նչ):

128. ԱՄԽԱՏԱՆՔԸ ԱԻԱՐՏԵՑԱԻ

Վերջապէս աւարտեցինք:

Մենք մեր արտերը արդէն բոլորովին (ի՞նչ ըրինք, ուրիշ ի՞նչ,
ուրիշ ի՞նչ):

Դուք ձեր այգին արդէն ամբողջապէս (ի՞նչ ըրիք, ուրիշ ի՞նչ,
ուրիշ ի՞նչ):

Բանջարանոցին տէրը արդէն (ի՞նչ ըրաւ, ուրիշ ի՞նչ, ուրիշ ի՞նչ):

129. ԻՆ Զ Կ՛ Ը Ն Է Ք

— Հոտ ի՞նչ կ'ընէք. — հարցուց մայրիկը Զապէլին:

— Ես ու Յակոբը դաս կը սերտենք. Գէորգը իր ձիուն
հետ կը խաղայ. քուրիկս կաք կը կարէ. իսկ հայրս իր լրա-
գիրը կը կարդայ:

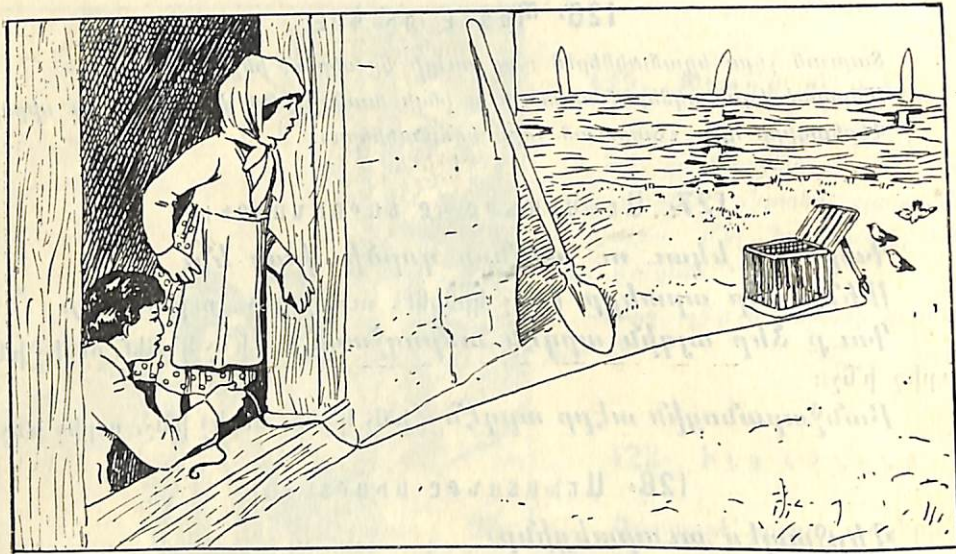
Արտագրելէ ետքը ընդգծե՛ բոլոր ստորագելիները:

130. ԻՆ Զ ԸՐԻՔ

— Ներսը ի՞նչ ըրիք. — հարցուց մայրը Զապէլին, երբ
Զապէլը գործը աւարտեց ու դուրս եկաւ:

— (Դրե՛ Զապէլին պատասխանը, միայն այնպէս, որ բոլորն ալ արդէն
իրենց գործերը աւարտած, վերջացուցած ըլլան:)

Ընդգծե՛ նորէն բոլոր ստորագելիները:

131. ՅՈՒՆ ԿԸ ԲՈՆԵՆ

Ո՞վ են, ի՞նչ կ'ընեն:

Ի՞նչ մը կը դնեն գետինը, թելը ինչէ՞ն կը կապեն. իրենք ո՞ր կը պահւըտին:

Յոյս կայ որ յաջողին, ինչէ՞ն կը գուշակես:

Ի՞նչ պիտի ընեն բռնուած թռչունը:

132. ՅՈՒՆ ԲՈՆԵՅԻՆ

Ո՞վ են, ի՞նչ ըրին:

Ի՞նչ մը գրին գետինը, թելը ինչէ՞ն կապեցին. իրենք ո՞ր պահւըտեցան:

Յաջողեցան, ինչէ՞ն գուշակեցիր:

Բռնուած թռչունը ի՞նչ ըրին:

133

Պատմելու այս երկու եղանակներէն ո՞րը ցոյց կու տայ, թէ՛ գործողութիւնը արդէն աւարտած է:

Պատմելու այս երկու եղանակներէն ո՞րը ցոյց կու տայ, թէ՛ գործողութիւնը դեռ շարունակուելու վրայ է, դեռ անաւարտ է:

Այդ տարբերութիւնը ստանալու համար ենթակաները փոփոխութեան ենթարկեցինք, թէ՛ ստորագելիները:

134 ԱՆԱԻԱՐՏ ՈՒ ԱԻԱՐՏ

Արտագրե՛ հետեւեալ անաւարտ եղանակով բառաձևերը եւ անոնց տակը աւելցու՛ր նոյնը աւարտ եղանակով.

Ես այսօր կը կարգամ, կը գրեմ ու կը նկարեմ:

Ես այսօր (ի՞նչ ըրի):

Մեղրակը շունէն կը վախնայ, վախէն կը դողայ ու կը փախչի:

Մեղրակը շունէն (ի՞նչ ըրաւ):

Դուն տախտակները կը տաշես, կը գամես ու նստարան կը շինես:

Դուն տախտակները (ի՞նչ ըրի):

135 ԱԻԱՐՏ ՈՒ ԱՆԱԻԱՐՏ

Արտագրե՛ հետեւեալ աւարտ եղանակով բառաձևերը եւ անոնց տակը աւելցու՛ր նոյնը անաւարտ եղանակով.

Բանուորները թաց կաւը կտրտեցին, չորցուցին ու աղիւս պատրաստեցին:

Բանուորները թաց կաւը (ի՞նչ կ'ընեն):

Դուք ցախերը ժողվեցիք, զիզեցիք ու վառեցիք:

Դուք ցախերը (ի՞նչ կ'ընեք):

Չանգը տալուն պէս մենք բոլորս դուրս թափեցանք, վազվզեցինք ու խաղացինք:

Չանգը տալուն պէս մենք բոլորս (ի՞նչ կ'ընենք):

136 ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Ո՞վ է, ո՞ր կ'երթայ առտու, ի՞նչ կը փնտէ, ինչպէ՞ս կը բռնէ, ե՞րբ կը դառնայ ետ, ի՞նչ կ'ընէ իր բռնածը՝ եթէ շատ ըլլայ. ինչո՞ւ:

Այսօր ի՞նչ մըն է բռնիր, ո՞ր կը տանի, ի՞նչ պիտի ընէ: Վերձագիրը զի՞ր՝ «Որսորդը»:

Նորէն գրէ՝ որսորդի պատմութիւնը այս անգամ աւարտ եղանակով՝ այսինքն՝ առտուն ո՛ր գնաց, ի՞նչ փնտռեց, ի՞նչ բռնեց, եւ այլն:

138. Բ Ա Ր Դ Բ Ա Ռ Ե Ր

Շատ խօսողին ի՞նչ կ'ըսենք մէկ բառով: Միս ուտողի՞ն, գիր գրողի՞ն, հաց թխողի՞ն, դաս տուողի՞ն, կօշիկ կարողի՞ն, ձուկ որսացողի՞ն:

139. Չ Ա Ր Ա Ս Ի Ր Տ Տ Ղ Ա Ն

— Այ, բոյնը, հոն ծառին վրայ.— ըսաւ Սերահամը: Ըսաւ, կօշիկները հանեց ու ելաւ ծառը: Ելաւ, ելաւ ճիւղէ-ճիւղ, աշխատեցաւ, որ հասնի բոյնին:

Եւ վերջապէս ձեռքը երկնցուց, առաւ բոյնին մէջ եղած մէկ հատիկ հաւկիթը. բայց հաւկիթը սահեցաւ ձեռքէն, ինչպէս ու կոտորուեցաւ:

Սերահամը բարկութենէն խառնեց ու աւրեց բոյնը ու կատրած վար իջաւ ծառէն:

140. Չ Ա Յ Ն Ա Ի Ռ Ռ Ի Բ Ա Ղ Ա Ձ Ա Յ Ն

Որո՞նք են ձայնաւոր տառերը: (ա, ե, է, ի, ո, օ, ու)

Գրէ՛ ձայնաւորով սկսող քանի մը բառեր:

Հետեւեալ բառերուն մէջէն արտագրէ՛ բաղաձայնով սկսողները՝ տեսաւ, ըսաւ, վազեցի, աշխատեցայ, ելաւ, խաղաց, եղայ, հիւսեցի, առաւ, տարաւ:

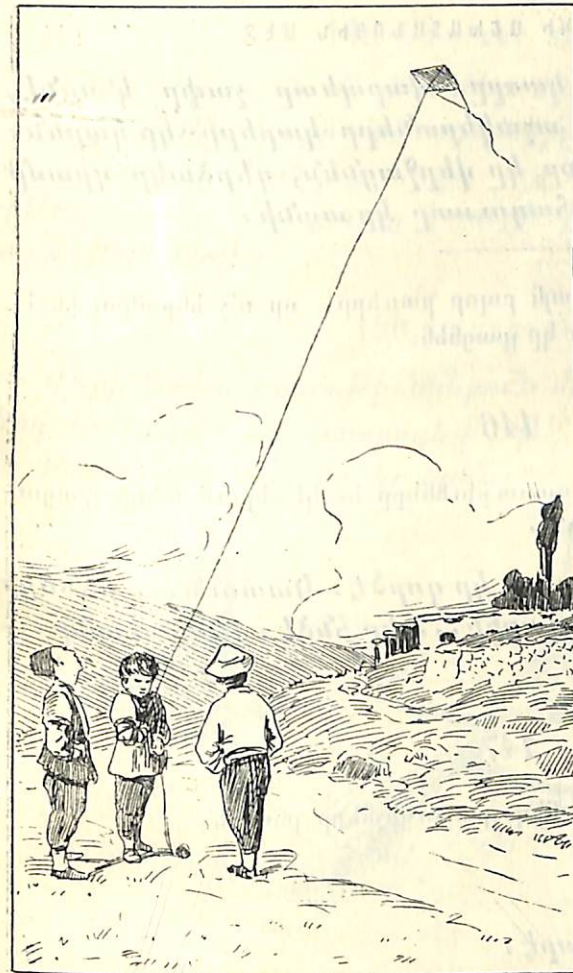
Արտագրածներուդ տակը գրէ՛ անոնց անաւարտ եղանակը:

Արտագրէ՛ վերի բառերէն ձայնաւորով սկսողները:

Ատոնց տակը դի՛ր ամեն մէկուն անաւարտ եղանակը:

Ձայնաւորի առջևը «կը» չեն գրեր, այլ «կ'». ինչո՞ւ:

Արտագրէ՛ չարասիրտ տղու պատմութիւնը՝ անոր աւարտ եղանակը փոխելով անաւարտի: Ուշ դարցո՛ւր կը-ին ու կ'-ին:

142. Պ Ա Ս Մ Է՝ ՈՒ Գ Ր Է

Գրէ՛ ինչ որ կը տեսնես բովի պատկերին մէջ: Չը մոռնաս յիշելու թէ՛ ո՞վ է շիներ այդ թընուցիկը, ինչէ՞ է շիներ, կանոնաւոր ու յաջող է շինածը, ինչէ՞ն կը դատես. ընկերները ի՞նչ կ'ըզգան, ի՞նչը ինչ կ'ըզգայ:

Վերնագիրը դի՛ր «Թուցիկ»:

կամ ինչ որ ինքդ աւելի յարմար կը գտնես:

143. Պ Ա Ս Մ Է՝ ՈՒ Գ Ր Է

Գո՞ւն որ խաղը շատ կը սիրես, ինչո՞ւ. ինչպէ՞ս կը խաղաս, տարուայ ո՞ր եղանակին, ե՞րբ, ո՞ւր, որո՞ւ հետ: Վերնագիրը դի՛ր սիրած խաղիդ անունը, կամ ինչ որ ինքդ աւելի յարմար կը գտնես:

144. Ն Ա Ս Ա Դ Ա Ս ՈՒ Թ Ի Ի Ն Ը Լ Դ Յ Ն ՈՂ Բ Ա Ռ Ե Ր

«Տղան թռուցիկ կը թռցնէ» նախադասութիւն մըն է. այդ նախադասութեան մէջ ո՞րն է ենթական, և ո՞րը ստորոգելին: Եթէ միայն այդ երկու բառը ըլլար նախադասութեան մէջ՝ ըսուածի միտքը կը հասկցուէ՞ր, կը հասկնայի՞ր տղու ինչ ըրած ըլլալը:

Այդ նախադասութեան մէջ ո՞րն է այն բառը, որ ըսեր ենք մեր միտքը պարզ հասկցնելու, մեր ըսելիքը լրացնելու համար:

Յաճախորդը կ'ընտրէ կտորը, վարպետը չափը կ'առնէ, օգնականը կտորը կը ձևէ, աշակերտները կարերը կը կարեն։ Երբ անոնք աշխատանքը կը վերջացնեն, դերձակը դրամը կ'ըստանայ և յաճախորդը հագուստը կը տանի։

Արտագրելի էտքը ընդգծէ՝ այն բոլոր բառերը, որ ո՛չ ենթակայ են 1 և ո՛չ ստորոգելի. այլ անոնց միտքը կը լրացնեն։

146

Արտագրէ՝ հետեւեալ նախադասութիւնները եւ կետերուն տեղը լրացուցիչ մը դի՛ր, լրացնող բառ մը դի՛ր.

Հովը... մարեց։ Քոյրս... կը գործէ։ Կատուն... բռնեց։ Մայրիկս... կը լըւայ։ Գիւղացին... կը հնձէ։ Սայլապանը... լծեց։

147

Պատասխանէ՝ ու պատասխանիդ լրացուցիչները ընդգծէ՝.

- Բրուտը ի՞նչ կը շինէ։
- Ջրկիրը ի՞նչ կը կրէ։
- Կօշկակարը ի՞նչ կը կարէ։
- Խոհարարը ի՞նչ կ'եփէ։
- Ճարտարապետը ի՞նչ կը շինէ։
- Գրավաճառը ի՞նչ կը ծախէ։
- Գրաշարը ի՞նչ կը շարէ։

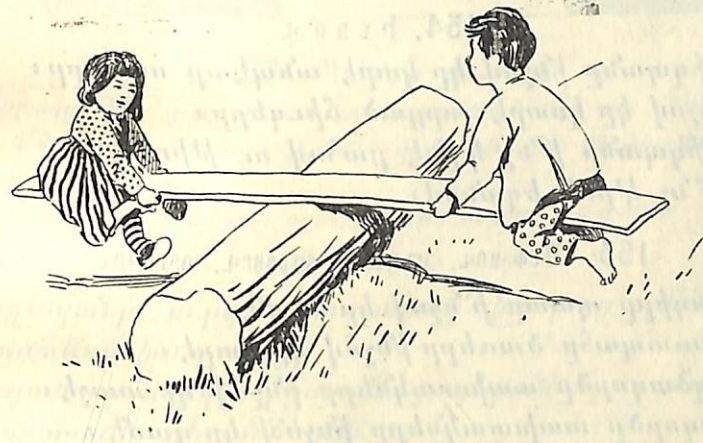
148. ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Քու հայրը (կամ մեծ եղբայրդ, կամ հօրեղբայրդ) լ՞նչ գործի է, լ՞նչ կ'ընէ կամ լ՞նչ կը շինէ. ո՞ր է իր խանութը, գործը կամ աշխատանոցը. նկարագրէ՝ իր աշխատութիւնը՝ լ՞նչ կերպով կ'ընէ, ինչո՞վ կ'ընէ և որո՞ւ հետ կ'ընէ։

Մենք նոր տուն մը շինեցինք այս տարի։ Նախ մշակները (ի՞նչը) փորեցին, ետքը որմնադիրները բարձրացուցին (ի՞նչե՞րը), աստղձագործը ծածկեց (ի՞նչը), այլ և դրաւ (ի՞նչերն ու ի՞նչերը)։ Թիթեղագործը (ի՞նչ) քաշեց կտուրի վրայ ու շինեց (ի՞նչե՞րը), որ ջուրը վար վազէ։

150 ԼՐԱՅՈՒՑԻՑ

Վերի նախադասութիւններուն մէջ՝ քու աւելցուցած բառերդ ենթակայ են, ստորոգելի՞, թէ՛ լրացուցիչ։ Ինչո՞ւ այդ անունը կը կրեն։

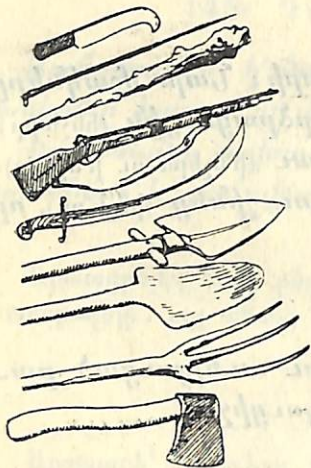
151. ԳԵՐԱՆ ԿԸ ԽԱՂԱՆ

Նկարագրէ՝ ինչ որ կը տեսնես պատկերին մէջ, քե՛ ո՞վ են, ի՞նչ կ'ընեն. ինչպե՞ս են շիներ իրենց խաղալիք. ուրի՞նչ են գտեր. հիմա անոնցմէ ամեն մէկը ի՞նչ կ'ըզգայ (գո՞ն է. կը վստահա՞յ, ուրա՞խ է, քե՞ ինչ)։

152. ԽԱՂԵՐ

Ես հիմա վէզ կը խաղամ, գո՞ւն ինչ կը խաղաս, քո՞յրդ ինչ կը խաղայ։

Մենք շուտ-շուտ գնդակ կը խաղանք, դո՞ւք ինչ կը խաղաք, աշակերտուհի՞ները ինչ կը խաղան։

153. ԶԷՆՔ ՈՒ ԳՈՐԾԻՔ

Քոփի իրերէն որո՞նք են զէնքերը
և որո՞նք գործիք են:
Զէնքը ինչո՞ւ համար է, իսկ ինչու
համար է գործիքը:

Շամփուր. տազանակ. հրացան. սուր. բահ.
թի. եղան. կացին. ցաքատ.

154. Ի Ն Ձ Ո՞Վ

Պարտիգպանը ինչո՞վ կը կտրէ անպէտք ոստերը:
Ան ինչո՞վ կը կտորէ չորցած ճիւղերը:
Պարտիգպանը ի՞նչ կ'ընէ բահով ու թիով:
Իսկ ի՞նչ կ'ընէ եղանով:

155. ՄԵՓԻՁՈՎ, ՄՂՈՅՈՎ, ՏԱՇՈՅՐՎ, ՈՒՐԱԳՈՎ

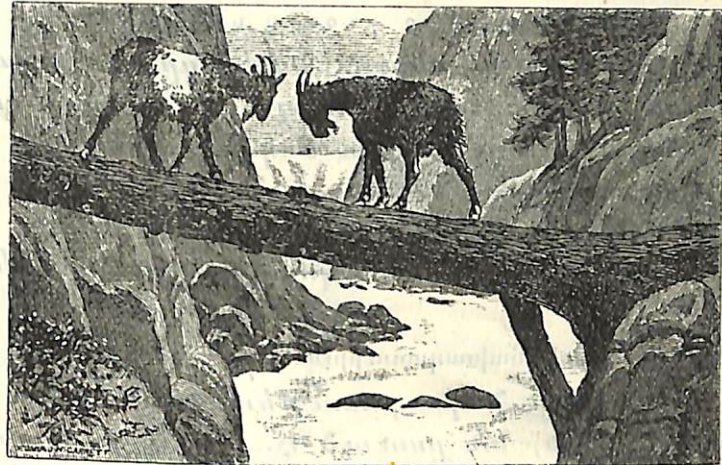
Որմնագիրը պատը ի՞նչով կը ծեփէ:
Անտառապահը ծառերը ինչո՞վ կը կտրէ:
Ատաղձագործը տախտակները ինչո՞վ կը տաշէ:
Կահագործը տախտակները ինչո՞վ կը գամէ:
Փայտատը փայտը ինչո՞վ կը կտրտէ:
Դերձակը կտորը ինչո՞վ կը ձևէ:
Ան հագուստները ինչո՞վ կը կարէ:
Մենք միսը ինչո՞վ կը կտրենք, ապուրը ինչո՞վ կը խմենք:

156. ՈՎ ՄԱՍԻԿԸ ՈՒՆԵՑՈՂ ԼՐԱՅՈՒՑԻՉՆԵՐ

Վերի ամեն մէկ նախադասութեան մէջ ընդգծե՛ լրացուցիչները:

Ամեն մէկ նախադասութեան մէջ քանի՞ լրացուցիչ կայ:
Այդ երկու լրացուցիչներէն մէկը ի՞նչ մասնիկ ունի իր

վրայ:
42

157. ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Նկարագրէ՛ ինչ որ կը տեսնես այս պատկերին մէջ. այլ և թէ անոնք ո՞րիկէ
կու գան, ի՞նչ գործ ունին այս գիւղանիւն վրայ և թէ քու կարծիքովդ ինչո՞վ է վեր-
ջտանալու այս հանդիպումը:

Վերնագիրը զի՛ր «Յամստ այծերը», եթէ յարմար կը գտնես:

158. ՈՒՐԿԷ՞

Այգեպանը ուրիկէ՞ կ'ըստանայ խաղողը. մենք ի՞նչ կը
պատրաստենք խաղողէն:
Փայտատը ուրիկէ՞ կ'ըստանայ գերանները. մարդիկ ի՞նչ
կը պատրաստեն գերաններէն:
Գիւղացին ուրիկէ՞ կ'ըստանայ ցորենը. մենք ի՞նչ կը շի-
նենք ցորենէն:

159. ԷՆ ՄԱՍԻԿԸ ԼՐԱՅՈՒՑԻՉՆԵՐ

Վերի ամեն մէկ նախադասութեան մէջ ընդգծե՛ լրացուցիչները:
Ամեն նախադասութեան մէջ քանի՞ լրացուցիչ կայ:
Այդ լրացուցիչներէն մէկը ի՞նչ մասնիկ ունի վրան:

160. ՊԱՏՄԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Ո՞ր գետի կամ գետակի վրայ է ձեր գիւղը. ի՞նչ է այդ գետին անունը,
ո՞ր լեռներէն կու գայ և ո՞ր կը թափի: Նկարագրէ՛ մեծ է թէ փոքր, ծանծա՛ղ է
թէ խորունկ, ձուկ ունի՞, ի՞նչ ձուկ, ուրիշ ի՞նչ ունի, ուրի՛շ օգուտներ կու տայ ան
ձեր գիւղին, ի՞նչ գուարճութիւններ կու տայ քեզի:

161. ՀՈՎԻՒՆԵՐԸ ԻՆՁՊԵՍ ԿՐԱԿ ԸՐԻՆ

Հովիւը բուռով խշիր բերաւ, հանեց գրպանէն կայծքարը, զարկաւ քարը քարին, կայծ հանեց ու այդ կայծով խշիրը վառեց: Ընկերը շուտով մացառ ժողվեց անտառէն և հրահրեց կրակը այդ ցախով:

Անոնք նստեցան, կրթնեցան ծառին, կը նայէին կրակին, մէկ-կողմէն կը տաքնային, մէկ-կողմէն հաց կ'ուտէին:

162

Արտագրէ՛ ու զատէ՛ նախագասուրիւնները:

Ո՞րն է առաջին նախագասուրեան ենթական: Ո՞րն է երկրորդի ենթական, հոն ըսուած է. ինչո՞ւ չէ ըսուած:

Քանի՞ նախագասուրեան մէջ ենթակայ է հովիւ բառը: Իսկ ընկեր բառը, իսկ անոնք բառը:

Ուրեմն ենթական ամեն անգամ անպատճառ կ'ըսէ՞նք կամ կը գրէ՞նք. երբ չենք ըսեր:

163. ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ ԻՆ ՄԱՍԻԿՈՎ

Արտագրէ՛ նոյն յօդուածէն ով մասնիկով լրացուցիչները:

Արտագրէ՛ էն մասնիկով լրացուցիչները:

Արտագրէ՛ ին մասնիկով լրացուցիչները:

Արտագրէ՛ այն լրացուցիչները, որոնք իրենց վրայ այդ երեք մասնիկներէն ոչ մէկը չունին. այլ ուղղակի պարզ բառեր են:

164. ՓՈՒՆՉ

Քոյրս փրցուց կարմիր ու ճերմակ քանի մը վարդ, կապեց ու շինեց փունջ մը: Փունջին աւելցուց քանի մը մեխակ ու նարգիզ, փունջէն փետտեց բոլոր չորցած ու վնասուած տերևները և ամբողջ փունջը գրաւ շուրը: Հիմա այնպէս հպարտ է իր փունջով:

165. ԼՐԱՅՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ԶՈՐՍ ԳԵՒԸ

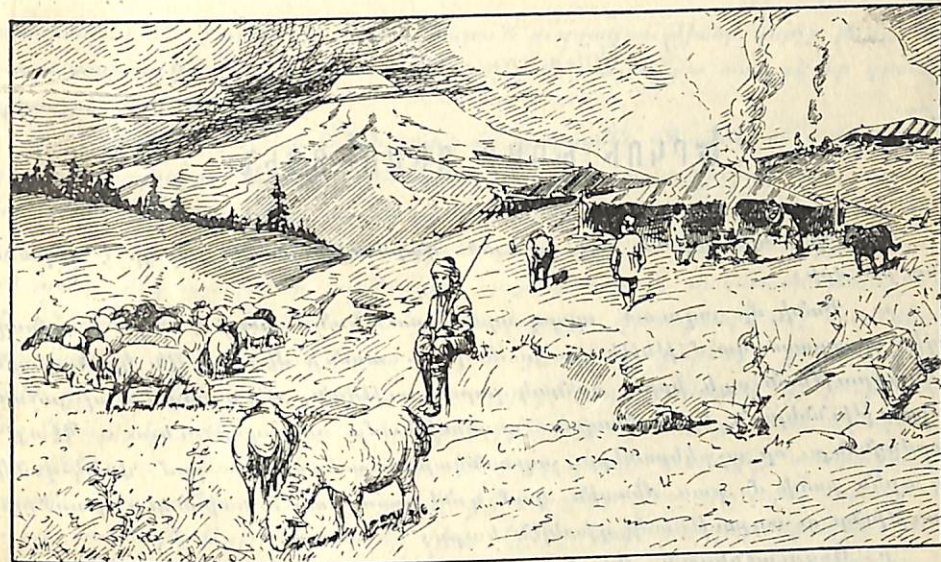
Բառ մը երբ լրացուցիչ է կրնայ գործածուիլ չորս ձևով.

ուղղակի բառը — օրինակ՝ փունջ կամ փունջը

վրան ով մասնիկը — օրինակ՝ փունջով

վրան էն մասնիկը — օրինակ՝ փունջէն

վրան ին մասնիկը — օրինակ՝ փունջին

166. ՊԱՍՏԷ՛ ՈՒ ԳՐԷ՛

Տարայ ո՞ր ժամանակն է, ո՞վ են, ո՞ր են եկեր, ինչո՞ւ, ինչպէ՞ս կ'ապրին: Դուռ ալ եղն՞ր ես սարերու վրայ, ե՞րբ, ինչո՞ւ, ժամանակը ինչպէ՞ս կ'անցնէիր, հոն ինչպէ՞ս էր շուրջդ, ի՞նչ տպատրուրթիւն է մնացեր մէջդ:

167

Փակագծի մեջ դրուած լրացուցիչները դի՛ր այն ձևով, որ միտք դուրս գայ. Մեր գրացին (գոյլ) շուր կը քաշէ (հոր): Պարտիզպանը (քաշկիմակ) գլուխը ծածկեր է, որ պաշտպանուի (արեւ):

Ծերունին իր (գաւազան) կը յենուի քաշելու ատեն:

Սուրը կը կապեն (մէջք), գլխարկը կը գնեն (գլուխ), թաշկի-նակը կը գնեն (գրպան):

Մենք մեր հագուստներն ու ուտելիքները կը գնենք (դրամ) և կը գնենք (շուկայ):

Կովը (ոտք) զարկաւ (աման) ու (կար) թափեց:

Այս գիրքը տար տուր (մարդու մը անունը):

Ես նամակ մը ստացայ (հաղթի մը անունը) և նամակ մըն ալ զրկեցի (նոյն հաղթին անունը):

Գէորգը (փողոց) հանդիպեցաւ իր (բարեկամ) ու տարաւ (տուն):

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ ՈՒՍՈՒՑՉԻՆ

Նախորդ երեսներուն մէջ դրուած վարժութիւնները կարելի է վերածել հինգ խումբի :

ա. Քանի մը յօդուած պարզ արտագրութեան համար է, կա՛մ ամբողջովին պատրաստ կա՛մ թեթեւ լրացումներով . ստանք մէկ կողմէն կը ծառայէն ուղղագրութեան այլև իրրեւ օրինակ շարագրութեան, միւս կողմէն ալ յաջորդ վարժութիւններուն մէջ զանազան ուղղութեամբ շահագործուելու : Պէտք է վարժեցնենք, որ աշակերտները չարտանկարեն սաս-տաս կամ վանկ-վանկ, այլ գրեն քանի մը բառ միասին կամ գոնէ բառ-բառ, նախապէս բառերուն գրութիւնը ու շարագրութեամբ գիտելէն ետքը :

բ. Յօդուածներուն մէկ մեծ մասը իրարմէ աւելի կամ նուազ անկախ հարցեր են, որոնց պատասխանները պէտք է գրէ աշակերտը և որոնք ընտրուած են դասողութեան, արտայայտութեան կամ բառագիտական նպատակներով : Գասարանին մէջ ազաքը պէտք է կարդան այդ հարցերը և պէտք է պատասխանեն հարցերուն : Պատասխաններուն մէջ եթէ պատահին բառեր, որոնց գրութիւնը որեէ դժուարութիւն ունի, ուսուցիչը նախապէս պէտք է հարթէ . ա՛մէնէն աղէկն է՝ ուղղակի ինքը գրէ գրատախտակին կասկածելի բառը խոշոր ու յստակ տառերով : Բուն գրութիւնը ազաքը կը կատարեն դուրսը ամեն մէկը իր համար : Աւելորդ է ամեն սրբագրութիւն . յաջորդ դասին պէտք է ստուգուի միայն, որ գրած ըլլան, ան ալ մաքուր ու կանոնաւոր :

գ. Յօդուածներուն մէկ ուրիշ մասը հարցերու շարք մըն է, կապուած նկարի մը կամ ոչ, և կը կազմէ ամբողջական նիւթ մը : Այս կատրոններուն էական նպատակը շարագրական մարդանքն է, մտքերու արտայայտութիւնը յաջորդական կապակցութեամբ, ամբողջութիւն մը կազմելու ճամբան և օրինակը : Գասարանին մէջ նախ պէտք է ստանանք աշակերտներէն այդ հարցերուն լրիւ պատասխանները, վերջը մէկ-երկու անգամ պտտմել պիտի տանք այդ կերպով առաջ եկած ամբողջութիւնը, հարթենք պիտի գրատախտակին վրայ ուղղագրական տեսակէտէն հաւանական դժուարութիւնները և պիտի պատուիրենք, որ տունը գրեն այդ արդէն ամբողջապէս մշակուած շարագրութիւնը : Յաջորդ դասին մէկ-երկու հօգի ի կարդացնել կու տանք իրենց գրածը, և ամեն ընթերցումէ ետք կ'ենթարկենք իրենց ընկերներու քննադատութեանը, թէ ո՛ր կատրոնը մոռցեր են, ո՛ր կատրոնը իրենց աւզը չեն դրեր, ինչը լաւ չէ արտայայտուած, ինչո՞ւ և ինչպէ՞ս աւելի սղկ պիտի ըլլար : Այս աշխատանքի միջոցին ուսուցիչը կը պտտի նստարաններուն մէջ և կը հետեի

տառապայտներուն . ստոնցմէ կարեւորներուն ուղղագրութիւնը վերջը ինքը կը գրէ գրատախտակին ու կը պատուիրէ, որ ամեն աշակերտ ստուգէ իր գրածը և սրբագրէ՝ եթէ սխալ է :

դ. Յօդուածներու առանձին շարք մը կը կազմեն «Պատմէ՛ ու գրէ՛» վերնագիր ունեցողները : Ասանք շարագրական աւելի ազատ նիւթեր են, ազատ երկու ուղղութեամբ, նախ՝ սուսած չէ հարցերու որոշ յաջորդականութիւն մը, և երկրորդ՝ այդ հարցերուն պատասխանները ըլլալու են տարբեր-տարբեր՝ նախկով ամեն մէկ աշակերտի անձնական պայմաններուն, մասնաւոր կեանքին, կամ անհատական երեակայութեանը : Նախապէս դասարանին մէջ ուսուցիչը խօսեցնելով ու օրինակներով խիստ որոշ ու յստակ կը դարձնէ, ինչ որ աշակերտէն կը պահանջուի այլ և կու տայ բոլոր իր հարկ համարած գիւրութիւնները : Տղաքը կը գրեն տունը և կը գրեն իրենց իրական սպրամն ու զգացածը և ո՛չ չինձու ու պայմանական բաներ : Յաջորդ դասին ուսուցիչը սետրակները կը ժողվէ, կը տանի տուն ու աչքէ կ'անցնէ բոլորը, առանց ոչինչ սրբագրելու . այլ առանձին թղթի կտորի մը վրայ կը նշանակէ թէ՛ շարագրական, թէ՛ լեզուական և թէ՛ ուղղագրական տեսակէտէն բացատրութիւն կամ սրբագրութիւն պահանջուող կէտերը, որոնց մասին յաջորդ դասին և կը խօսի ու ցոյց կու տայ գրատախտակին վրայ ուղիղը՝ պահանջելով ամենքէն, որ ստուգեն իրենք իրենց գրածը ու շտկեն : Ետքը լաւագոյն գրուածներէն քանի մը հատը կարդացնել կու տայ, ամեն անգամ ենթարկելով իր ընկերներու դատաստանին, թէ՛ գրուածքին մէջ ո՞ր կտորն էր աւելի յաջող, ինչ բանն էր աւելի ազուր, ինչո՞ւ : Անյաջող ու թերի գրուածները աշակերտներու առջև երբէք պէտք չէ կարդացուին . սխալ ու ազիզ բաներ լսելէն օգուտ չը կայ ոչ-որի :

և. Յօդուածներու հինգերորդ խումբը կը կազմեն այն վարժութիւնները, հարցարաններն ու փոփոխուած արտագրութիւնները, որոնց գլխաւոր նպատակը լեզուի գիտական կողմն է, այսինքն նախադասութեան ու բառերու կազմի ըմբռնումը, անոնց փոխադարձ շարաբերութեան և կրած փոփոխութիւններուն ուսումնասիրութիւնը : Քերականական այս օրէնքներու գործնական ուսուցումը աւելի հաստատ, աւելի կանոնաւոր ու նուրբ կը դարձնէ նաև մեր մաքերուն արտայայտութիւնը, ինչպէս և որոշ չափով մը կը նպաստէ ուղղագրութեան : Մենք ընտրել ենք քերականական օրէնքներուն սովորական գէղին մէջէն միայն ամենէն հիմնականը, ամենէն միաք բացողը և ամենէն ցայտունը այդ տարիքին համար :

Թէ մեր ընտրութիւնն ու բռնած ուղղութիւնը աւելի պարզ դարձնելու և թէ ուսուցչի որոնումները գիւրացնելու համար՝ յաջորդ էջին վրայ կը գնենք ցանկ մը, ուր սխալմամբ կերպով լամբած ենք այս գրքոյի քերականական նիւթը :

Մ Ի Ս Ք Ե Մ Ա Տ Ի Կ Ց Ա Ն Կ Ը

Քերականական այն հիմնական բերանումներուն ու վարժութիւններուն,
որոնք ցրուած ու հիւսուած են վարի յօդուածներուն մէջ

I. ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԸ

Ա. ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹԻՒՆ

Քօսք ու գիր 1. 2. 3
Միաք 4. 5. 9. 11. 12
Նախադասութիւն 16. 17. 19. 22. 47
57. 60. 75. 111. 112. 162

Բ. ԵՆԹԱԿԱՑ

Ո՞վ է ընողը 47. 49. 50. 54. 55
Գործողութիւնը կատարողը 60. 61. 75
Ենթակայ 76. 92. 111. 112
Ենթական չըսուած 162.

Գ. ՍՅՈՐՈՂԵԼԻ

Ով ի՞նչ կ'ընէ 57. 59
Գործողութիւն 60. 61. 75
Ստորագիւր 76. 112. 129. 130

Դ. ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ

Միաքը լրացնող բառեր 143. 145. 146
147. 150
Ով մասնիկով 154. 155. 156. 167
էն մասնիկով 158. 159. 167
Ին մասնիկով 161. 163. 167
Առանց այդ մասնիկներու 149. 163. 167
Լրացուցիչներու չորս ձեւը 163. 165

II. ԲԱՌԵՐՈՒ ԿԱԶՄԸ

Ա. ԱՐՄԱՏ

Իրարմէ չինուած բառեր 21. 25
Բառերու արմատը 30. 31. 37. 40. 41
44. 45. 64. 65
Ի՞նչ է արմատը 38. 53

Բ. ՄԱՍՆԻԿ

Ենի մասնիկը 26
Երէն մասնիկը 35. 36

Ուրիշ մասնիկներ 37. 40

Ի՞նչ է մասնիկը 38. 53

Գ. ԲԱՐԳ ԲԱՌ

Երկու արմատով բառեր 95. 96

Ի՞նչ է բարդ բառը 97. 116

Բարդ բառի մէջ ա կապը 116

Դ. ԱՐՄԱՏԻ ՀԵԶՈՒԿԱՆ ՓՈՓՈՅՈՒՄՆԵՐԸ

Ու հնչիւնի կորուստը 40. 41

Ի հնչիւնի կորուստը 44. 45

է կը դառնայ ի 64. 65

Ոյ կը դառնայ ու 64. 65

III. ԲԱՌԵՐՈՒ

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ՈՒ ՀՈՂՈՎՈՒՄԸ

Ա. ԹԻՒ

Մէկ հատ ու աւելի 67. 68. 69. 79

Եր ու ներ մասնիկները 72. 80. 81. 82

Եզակի ու յոգնակի 83. 90. 122

Ենթակային ու ստորագիւրին թիւը 92
118. 120

Բ. ԳԷՄԻ

Ես, դուն, ան. 99. 100. 101. 102
103. 107. 108

Մենք, դուք, անոնք. 117. 119. 121

Արտայայտութեան երեք դէմքը 104.
109. 123. 125. 152

էք վերջաւորութիւնը 124. 125

Գ. ԵՂԱՆԱԿ

Շարունակուող գործող. 127. 129. 131

Վերջացած գործող. 128. 130. 132

Աւարտ ու անաւարտ եզանակ 133.
134. 135. 137

Կը և կ' անաւարտ եզա. մէջ 140. 141

ԼՈՒՍԱԲԵՐԻ ՇԱՐՔԷՆ

ԱՐԴԷՆ ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵՐ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԱՅԲԲԵՆՍՐԱՆ

64 էրես, 80 պատկեր եւ բազմաթիւ ձեռագիրներ, Գին 100 փարս

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ Ա. ՏԱՐԻ

80 էրես պատկերազարդ 4 դրու

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ Բ. ՏԱՐԻ

112 էրես պատկերազարդ 5 դրու

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ Գ. ՏԱՐԻ

րես պատկերազարդ 6 դրու

ԼՈՒՍԱԲԵՐ ԳՐԱԻՈՐ ՎԱՐՃՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Ա. ՏԱՐԻ

48 էրես շարադրական պատկերներով 2 դրու

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԳՐԱԻՈՐ ՎԱՐՃՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Բ. ՏԱՐԻ

48 էրես շարադրական պատկերներով 2 դրու

ԼՈՒՍԱԲԵՐ ՈՒՂԵՑՈՅՑԸ

Գրել-կարգալ . սորվեցնելու եղանակը 10 դրու

Handwritten signature

2013
3677

« Ազգային գրադարան

NL0062323

